

Marterpassen 31

Jaarbrief over 2024

Werkgroep Boommarter Nederland

April 2025

Uitgave van de Werkgroep Boommarter Nederland van de Zoogdiervereniging

MARTERPASSEN 31

Jaarbrief over 2024 van de Werkgroep Boomarter Nederland

Redactie:
Florian Bijmold, Ton Bakker, Petra Wardenier

Inhoud

Van de redactie	6
Een tijd van komen en een tijd van gaan	7
Florian Bijmold	
Boommarteronderzoek in het Speulderbos in 2024	8
Hans Teunissen & Ben van den Horn	
Boomegel in het Noordhollands Duinreservaat gespot :-)	13
Leo Heemskerk	
Boommarterinventarisatie Planken Wambuis en Noord Ginkel in 2024	14
Robert Keizer	
Boommarters van het Noordhollands Duinreservaat 2020/2024	20
Leo Heemskerk	
Zoogdieren in de Hoge Grienden (Lopikerkapel) in 2024	25
Gerrie Abel	
Waarnemingen van Boommarters – Langharig en Normaal Type	30
Leo Heemskerk	
Krenten in de pap	32
Aaldrik Pot	
Dagrustplaatsen gezenderde boommarter Koekoe sept-okt 2023	34
Monique Bestman	
Eerste boommarter gestorven aan aviaire influenza (vogelgriep)	36
Leo Heemskerk	
Opmerkelijke waarneming van jonge boommarters in boswachterij Ugchelen en Hoenderloo	38
Florian Bijmold	

Het is (g)een jongetje?!	40
Petra Wardenier	
Onderzoek naar het gebruik van geïsoleerd liggende bosjes door boommarters, verslag onderzoekjaar 2024	42
Peter van der Leer en Sim Broekhuizen	
Wie volgt wie?	48
Peter van der Leer en Sim Broekhuizen	
Boommarter verjaagt Bunzing van drinkpoel	49
Ton Bakker	
Boommarteronderzoek in het Noord-Hollandse Heemskerk 2024	52
Jan Bouwman	
Boommarters door de lens van	57
Sjaak Hoogendoorn	
Huishoudelijk	
Jaarverslag 2024	60
Petra Wardenier, secretaris WBN	
Financiën WBN	61
Carlo Wijnen, penningmeester WBN	
Colofon	62

Van de redactie

Voor je het weet is er weer een jaar voorbij. Een jaar waarin we allemaal hollen en vliegen om alle ballen in de lucht te houden. Zowel op het werk als privé, wordt er veel van ons gevraagd en vliegt de tijd als zand door de vingers.

Hoe heerlijk is het dan om tijd vrij te maken voor ons aller hobby. Heerlijk de natuur in op zoek naar sporen van de boomarter waaraan we ons hart verpand hebben. Wildcamera's laten een vleugje zien van de nachtelijke escapades van de boomarter en zelfs spelende marters op het (tegenwoordig zeer spaarzame) ijs hebben ze weten vast te leggen. Een filmpje dat door vele mensen met plezier is bekeken.

Afgelopen jaar hebben we moeten besluiten om geen bijeenkomst te organiseren in het najaar, hetgeen een aantal van de leden misschien wat teleurgesteld heeft. We hebben helaas ook niemand kunnen verwelkomen die de rol van voorzitter op zich wilde nemen, dus officieel zijn we vanaf 1 januari 2025 'voorzitterloos'.

De Zoogdiervereniging heeft aangekondigd de organisatiestructuur te gaan wijzigen en we zijn in afwachting van hetgeen dit precies voor onze werkgroep gaat betekenen en op welke termijn.

Er zijn dus best een aantal zaken die de aandacht van het huidige bestuur vragen en die de toekomst van onze werkgroep zullen beïnvloeden.

De Marterpassen, die we met elkaar maken, is niet zo vol als we gewend zijn, maar de artikelen die erin zijn opgenomen zijn onverminderd interessant om te lezen.

Daarom wensen we jullie wederom veel leesplezier!

Maart 2024

Ton Bakker, Florian Bijmold en Petra Wardenier

Een tijd van komen en een tijd van gaan

Florian Bijmold

Sinds 2006 ben ik lid geworden van de WBN en heb me zoveel als dat mogelijk was actief bezig gehouden met het in kaart brengen van verblijf en nestelplekken van boommarters in het Kuinderbos en het Voorsterbos in de Noordoostpolder. Ik kon dat toen heel goed combineren omdat ik al bezig was met het nestkarteren van roofvogels. Het Voorsterbos werd verruild in 2012 voor de Eese en Woldberg in Overijssel (Gem. Steenwijkerland).

Sedertdien ben ik actief gebleven met het in kaart brengen van vooral nestellocaties. Vanaf 2013 werd ik boswachter bij Staatsbosbeheer en bij een vaste aanstelling in Oost Brabant heb ik geprobeerd om in de periode 2014 tot en met 2016 boommarters vast te leggen in de boswachterij St. Anthonis waar ik toen werkzaam was. Helaas is het mij niet gelukt om boommarters waar te nemen. Maar gelukkig wisten mijn collega's aldaar vanaf 2020 toch een aantal keren dmv inzet van trapcams boommarters vast te leggen. De boommarter heeft de bossen in Oost Brabant ontdekt!

Vanaf 2016 tot heden ben ik werkzaam als boswachter op de Veluwe en kon ik Henri Wijsman ondersteunen met het zoeken naar nestelplekken. Henri was al jaren actief op de Veluwe voor de WBN en als vrijwilliger namens Staatsbosbeheer. Hij liet mij de locaties zien waar de martermoeren resideerden met hun kroost. Ik leerde daar veel van. Mooie momenten met 'boomcammen' waarbij we met een hengcam de holten inspecteerden en de jongen konden waarnemen. Vanaf 2012 werd ik geïnstalleerd als secretaris bij de WBN en kon ik als bestuurslid een bijdrage leveren, vooral toen er intern gedoe was binnen de WBN. Laat ik het zo zeggen, ik heb geprobeerd om de goede vrede te bewaren. Gelukkig is dat min of meer gelukt en konden we weer vooruit.

Sinds 2020 heb ik binnen het WBN bestuur een switch gemaakt. Het werd mij gegund om de voorzittershamer over te nemen van Bram Achterberg. Naast het voorzitterschap heb ik het redactieteam van de Marterpassen mogen ondersteunen en dat doe ik tot op heden nog. Erg leuk werk om die interessante artikelen door te nemen en te zien dat een relatief kleine werkgroep toch elk jaar weer zorgt voor een gevulde MP. Na 13 jaar in het bestuur van de WBN te hebben gezeten is het tijd om de voorzittershamer over te geven. Sinds mijn aankondiging om af te treden als voorzitter heeft er tot op heden helaas nog niemand gereageerd om het stokje over te nemen. Het zou zo fijn zijn dat iemand zich geroepen voelt om dit te doen. Het is echt geen grote opgave. Ik hoop dat er snel een arm omhoog wordt gestoken. Ik reken op jullie. Bedankt allen voor de mooie jaren en de leuke en interessante gesprekken en excursies. In het bijzonder wil ik Petra, Carlo, Monique, Ton en Bram bedanken voor de samenwerking binnen het bestuur van de WBN en redactie Marterpassen.

Tot gauw,

Florian Bijmold

Boommarteronderzoek in het Speulderbos in 2024

Hans Teunissen & Ben van den Horn

1. Inleiding

Vanaf 2016 worden in het Speulderbos (Staatsbosbeheer) met behulp van infrarood cameravallen boommarters geïnventariseerd. Aan de hand van het borstpatroon op de camerabeelden worden individuele vrouwtjes en mannetjes jaarlijks herkend en over de jaren heen gevolgd. Tevens kan voortplanting bij vrouwtjes worden vastgesteld aan de hand van opgezette tepels. Nu zijn voor het negende achtereenvolgende jaar de individueel herkenbare boommarters geteld. Door de jaarlijkse aangetroffen individuen onderling te vergelijken ontstaat er een beeld van de dynamiek in de populatie.

2. Opzet

Om het overzichtelijk te houden wordt slechts een deel van het Speulderbos onderzocht: grofweg het gebied ingesloten tussen Drie, Houtdorp, Garderen, het gebied ten noorden van de Garderenseweg en ten oosten van de Arnhemse Karweg, met een oppervlakte van ongeveer 13km² (figuur 1).

Figuur 1.
Ligging van het onderzoekerrein.

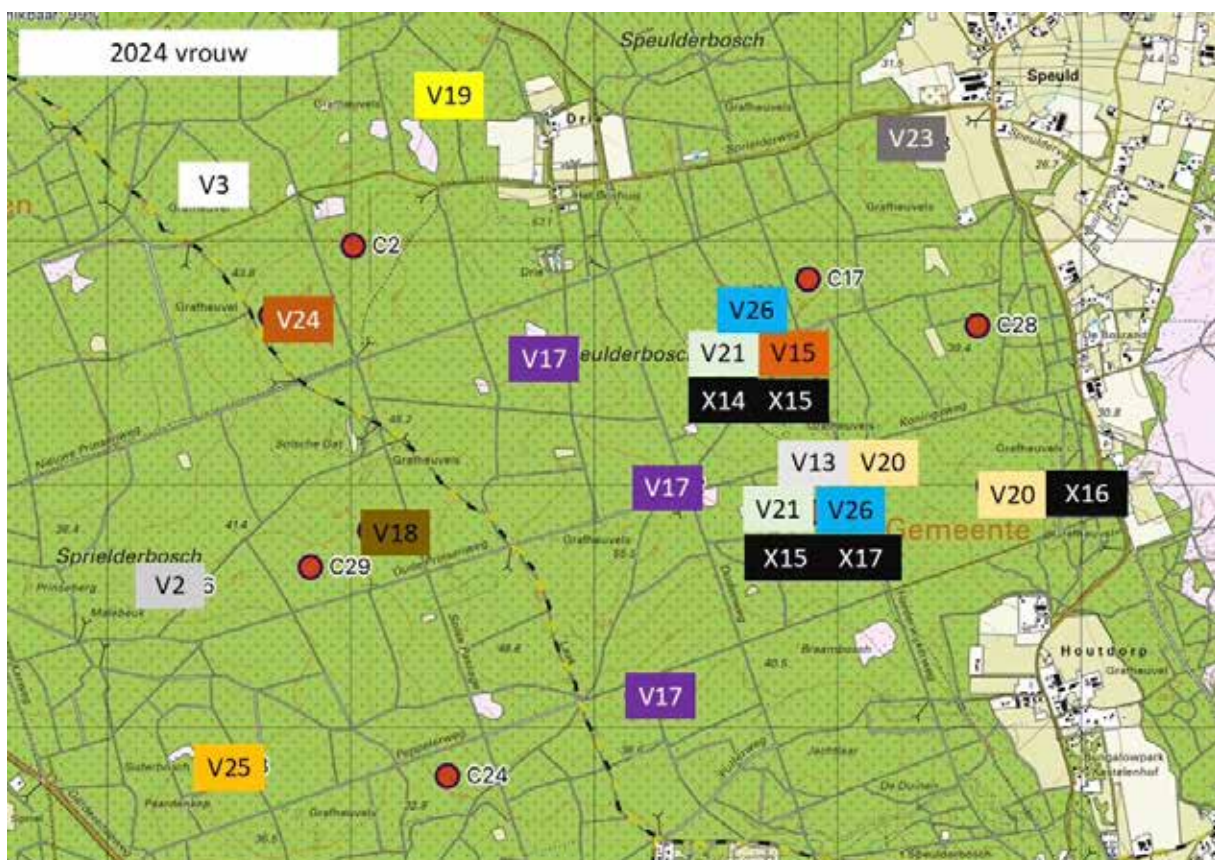
Camera's van verschillende merken werden vanaf 2016 jaarlijks van eind april tot eind juni op vaste plekken in het bos geplaatst. In deze periode zijn opgezette tepels bij zogende vrouwtjes waar te nemen op de camera. In zo'n geval is er dus sprake van voortplanting, schijnzwangerschap daargelaten. Een marter wordt alleen als vrouwtje gedetermineerd, wanneer de opgezette tepels zichtbaar zijn op beeld. Mannetjes worden als zodanig alleen geïdentificeerd wanneer testikels zichtbaar zijn. Door alleen in de voortplantingsperiode camera's te plaatsen wordt de kans op het vastleggen van zwervers zo klein mogelijk gehouden.

Boommarters worden gelokt door pindakaas en valeriaan- of visolie aan te brengen op een gevorkte stok die zo'n anderhalf tot twee en een halve meter voor een camera in de grond staat. Voor deze opstelling is gekozen omdat hij eenvoudig en snel te plaatsen is en amper opvalt in het bos, wat de kans op diefstal vermindert. Een nadeel is dat de stok met voedsel vaak het zicht op de borst belemmert. Met filmpjes van een minuut is dit probleem meestal te ondervangen. De gemiddelde afstand tussen de geplaatste camera's bedraagt ongeveer 700 m. Hierdoor is de kans klein dat er territoria worden gemist. Vrouwtjes en mannetjes die twee jaren achtereen op dezelfde plek worden vastgelegd worden als gevestigd en territoriaal gerekend.

3. Resultaat en discussie

3.1. Aantal vrouwtjes en voortplanting

Er zijn in 2024 twaalf verschillende vrouwtjes waargenomen. In figuur 2 zijn de locaties van de waargenomen vrouwtjes aangegeven. Bij tien van deze vrouwtjes is indirect voortplanting aangetoond (tabel 1). Dit betekent dat er net als in 2023 een groot aantal vrouwtjes met aangezogen tepels is waargenomen. Dit resulteert in een dichtheid vrouwtjes marters van 1.1 per km².

Figuur 2. Locaties van cameravallen met daarbij aangegeven het nummer van de camera en het nummer van het in 2024 gefotografeerde vrouwtje. Wanneer het geslacht onbekend is, wordt dit aangegeven met X.

Verder zijn de vrouwen V24, V25 en V26 nieuw in 2023 en zijn de vrouwen V14, V19 en V22 niet meer waargenomen. Het oudste vrouwtje V2 is net als in 2023 nog maar op één camera aangetoond waar ze nog wel lacterend was. Vrouwtje V2 is voor het eerst waargenomen in het testjaar 2015 en was toen ook lacterend. Hierdoor zal ze op zijn minst 11 jaar oud zijn.

Tabel 1. Waargenomen (x) en lacterende (lact) vrouwtjes in de jaren 2016-2024

naam	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
V2	x lact	x	x	x	x lact	x lact	x	x lact	x lact
V3	x	x lact	x lact	x lact				x lact	x lact
V6	x lact	x lact	x lact	x					
V7	x lact	x lact	x lact	x lact	x				
V13	x lact	x lact	x lact	x	x	x lact	x	x	x
V14	x lact	x lact	x	x lact	x lact	x lact	x	x lact	
V15				x	x lact	x lact	x lact	x lact	x lact
V16						x lact	x		
V17					x	x lact	x lact	x lact	x lact
V18						x lact	x lact	x lact	x lact
V19						x lact	x lact	x lact	
V20							x lact	x	x lact
V21		x	x	x	x	x		x lact	x
V22								x lact	
V23							x	x lact	x lact
V24							x		x lact
V25							x		x lact
V26							x		x lact
Totaal	6	7	7	8	7	9	10	12	12
Totaal lacterend	5 lact	5 lact	4 lact	3 lact	3 lact	8 lact	5 lact	10 lact	10 lact

3.2. Aantal mannetjes

Er zijn in 2024 negen verschillende mannetjes waargenomen. Eén meer dan in 2023 (tabel 2). In figuur 3 zijn de locaties aangegeven waar de mannetjes zijn waargenomen. Het aantal mannetjes fluctueert per jaar behoorlijk. Er kan een factor twee verschil zitten in het aantal mannetjes in opeenvolgende jaren in het onderzoeksgebied. Er zijn twee nieuwe mannetjes bijgekomen in 2024. Dit jaar is er alleen van mannetje M24 geen aanwezigheid aangetoond. De mannetjes M10 en M11 zijn nu zeven achtereenvolgende jaren aanwezig en daarmee de oudste mannen. Ze evenaren M1 en M3 die ook zeven jaren achtereen waren waargenomen maar in 2022 voor het laatst gezien zijn.

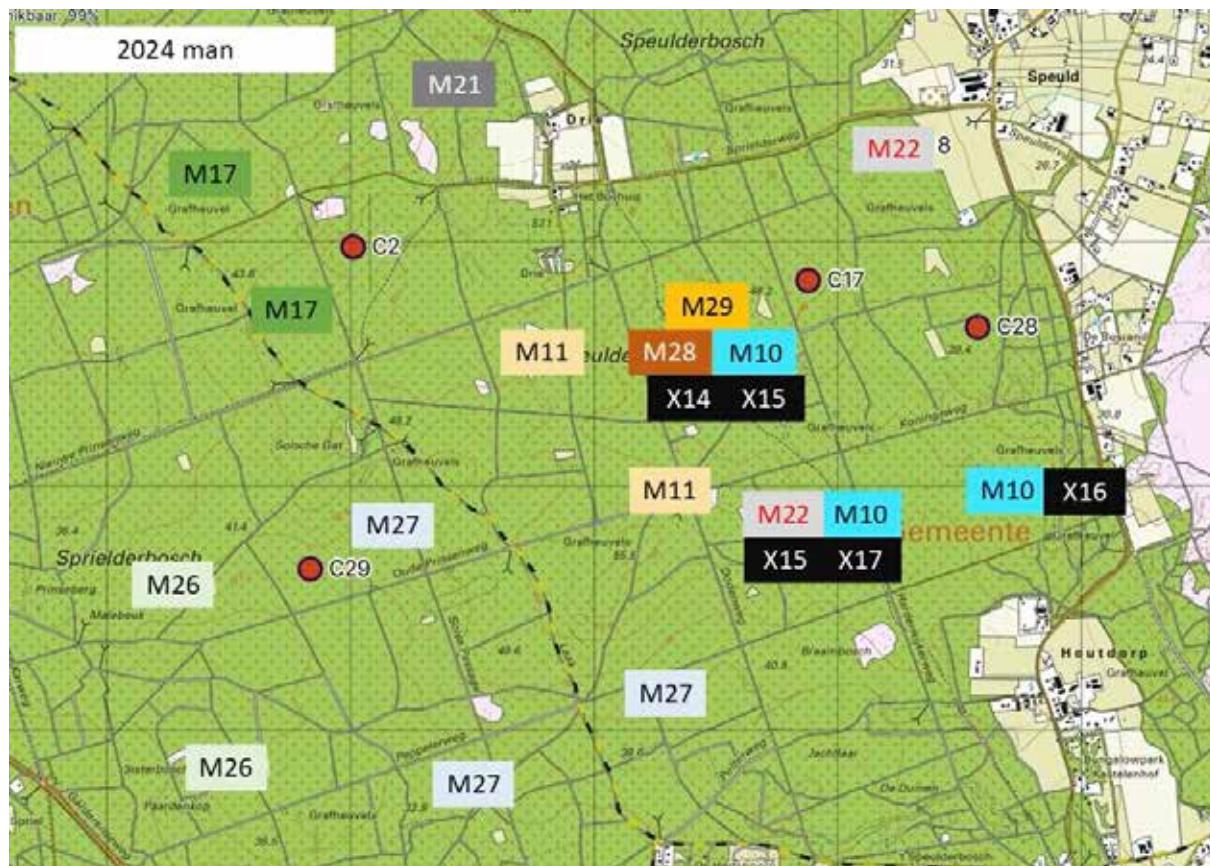
Tabel 2. Waargenomen mannetjes marters in de jaren 2016-2024.

naam	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
M1	x	x	x	x	x	x	x		
M2	x	x	x	x	x	x	x		
M5	x								
M6	x	x	x						
M7	x	x	x	x	x				
M8	x	x	x	x	x				
M9			x	x	x				
M10			x	x	x	x	x	x	X
M11			x	x	x	x	x	x	X
M12		x	x	x	x				
M13			x	x	x	x			
M14			x	x	x	x			
M16					x				
M17					x	x	x	x	X
M18					x	x	x		
M19							x		
M20						x	x		
M21							x	x	X
M22							x	x	X
M24							x	X	
M25							x		
M26								X	X
M27								X	X
M28								X	X
M29								X	X
Totaal	6	6	11	10	13	9	12	8	9

3.3. Verhoudingen van aantallen mannetjes en vrouwtjes boommarters in het onderzoeksgebied.

In 2024 zijn net als in 2023 meer vrouwtjes dan mannetjes vastgesteld in het onderzoeksgebied. Er zijn 12 vrouwtjes en 9 mannetjes aangetoond (Tabel 3). In voorgaande jaren waren de aantallen vrouwtjes en mannetjes gelijk of waren er meer mannetjes aanwezig. De verhoudingen verkregen in de afgelopen twee jaren, liggen meer in de verwachting die we hadden voor aanvang van het onderzoek.

Figuur 3. Locaties van cameravallen met daarbij aangegeven het nummer van de camera en het nummer van het in 2024 gefotografeerde mannetje. Elk mannetje heeft een eigen kleur gekregen. Wanneer het geslacht onbekend is, wordt dit aangegeven met X.

Tabel 3. Aantallen mannetjes en vrouwtjes marters in de jaren 2016-2024.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
vrouwtjes	6	7	7	8	7	9	10	12	12
mannetjes	6	6	11	10	13	9	12	9	9

Wij danken Staatsbosbeheer voor het beschikbaar stellen van het onderzoeksgebied.

Boomegel in het Noordhollands Duinreservaat gespot :-)

Leo Heemskerk

Op 14 April 2023 controleerde ik vroeg in de ochtend een van mijn cameravallen. Lopend van locatie 24-048 naar locatie 24-047 controleerde ik de bomen op gaten en sporen. Zo zag ik in een gat in de boom wat boommarterhaar. Ik besloot te posten en vrij snel daarna zag ik een kop van een boommarter naar buiten kijken. Met mijn camera kon ik deze waarneming vastleggen. Hierna controleerde ik de oksels en takken van de boom op sporen. Er werd geen latrine aangetroffen. Wel zag ik hoog in de boom een egel liggen. Het is bekend dat egels goed kunnen klimmen! Ze leven wel hoofdzakelijk op de grond. Maar op hun zoektocht naar voedsel beklimmen ze de nodige objecten. Dit lijkt mij echter erg hoog. Een betere verklaring is dat de egel als voedselvoorraad door de boommarter daar is neergelegd. Bij de controle op 17 april '24 was de egel niet meer te zien.

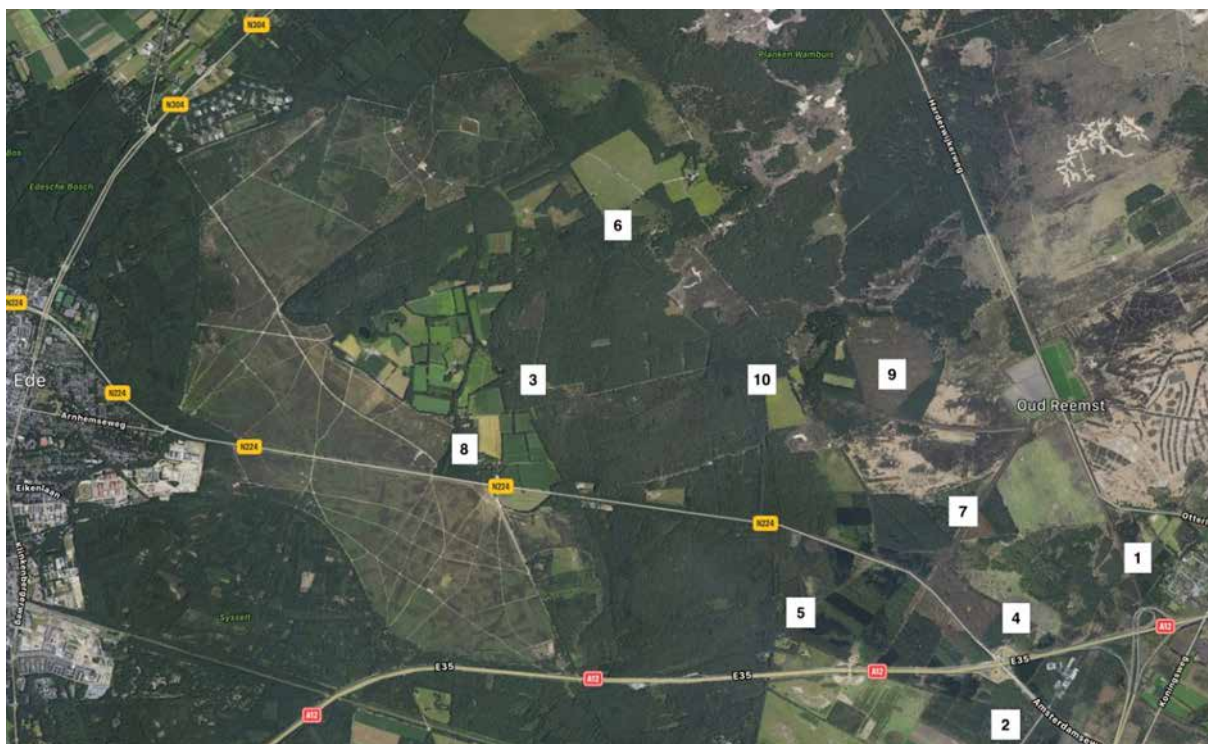

Boommarterinventarisatie Planken Wambuis en Noord Ginkel in 2024

Robert Keizer

1. Inleiding

Vanaf 2005 worden de gebieden Planken Wambuis (NM) en Noord-Ginkel (gem. Ede) geïnventariseerd op aanwezigheid van nesten van boommarters (zie Marterpassen XV 'Boommarterinventarisaties Roekelsche Bosch, Planken Wambuis en Noord-Ginkel 2005-2008' voor terreinbeschrijving). Het Roekelsche Bosch wordt vanaf 2007 geïnventariseerd door Mark Ottens. Samen verrichten wij de hengcamwerkzaamheden in bovengenoemde terreinen. In Marterpassen 29 en 30 werd verslag gedaan van de boommarterinventarisatie in 2022 en 2023. In 2022 werden slechts 2 zekere gevallen van voortplanting vastgesteld. In 2023 werd een dieptepunt bereikt met slechts 1 zeker geval van voortplanting met slechts 2 jongen. Hieronder wordt het resultaat van de inventarisatie in 2024 gegeven. Kaart 1 geeft met een cijfer de globale ligging van de hieronder besproken locaties (het corresponderende cijfer tussen haakjes achter de locatiennaam).

Kaart 1. Globale ligging van de in te tekst besproken locaties

2. Nesten in 2024

In 2024 werd al vroeg gestart met het lopen van de eerste inventarisatierondes. Vanaf eind januari werd alleen in het territorium Grijsoord een grote winterlatrine aangetroffen. In de territoria Kooibos-Westerbergen, Oud-Reemst, Heibloemallee en Mossel-Zuid werden enkele oudere uitwerpselen en prooiresten gevonden. In totaal werden in 2024 vier zekere gevallen van voortplanting vastgesteld (waarvan één op een nieuwe locatie). Daarnaast werd één verdachte moeder aangetroffen in de Oudreemsterlaan waarbij succesvolle voortplanting niet met zekerheid vastgesteld kon worden.

2.1 't Hazeleger (2)

In 2023 werd door Arjen Heeres een grote winterlatrine gevonden in de zuidelijke beukenlaan op het Hazeleger. Later in het jaar werden hier ook verse uitwerpselen en haar aan de rand van de gaten vastgesteld maar kon voortplanting niet worden bewezen. In 2024 blijven wintersporen uit. Als ik op 28 april 2024 weer een ronde maak blijkt er een verse latrine in de boom te zitten en veel haar aan de rand van één van de gaten. Als ik op 29 april op afstand ga posten met mijn telescoop kijkt de moeder tussen 19.45 en 20.00 uur een kwartier lang uit de boom (zie foto 1). Op 1 mei cammen Mark Ottens en ik de nestboom en liggen er 3 al vrij forse jongen van ca. 4,5 week oud in de boom. Op 18 mei liggen er verse prooiën onder de boom waaronder een jonge zangvogel en een afgebeten vleugel van een Vlaamse gaai. Als ik op 21 mei s'avonds rond 19.45 uur weer ga kijken zijn de jongen binnenin de boom aan het klimmen en kijken ze met hun snuit door de spechtengaten naar buiten. Op de 25e mei lijkt de boom verlaten.

Foto 1: Boommartermoer Hazeleger 29 april 2024 (R. Keizer)

2.2. Heibloemallee (3)

Op 31 januari tref ik een paar verse boommarteruitwerpselen aan onder een afgebroken beukenstaak nabij de Heibloemplas in de noordelijke Heibloemallee. In maart en april worden verder geen verse sporen meer aangetroffen onder de bekende nest- en/of verhuisbomen. Op 9 mei vind ik 1 vers stukje van een boommarterkeutel onder de mij bekende nestboom in het zuidelijke deel van de laan en zie ik dat er haren aan de rand van het gat zitten. Niet veel verderop in de laan zit een bewoond nest van de zwarte specht waar veel fotografen komen posten. Omdat ik geen verstoring bij "mijn" nestboom wil, kan ik zelf niet langdurig gaan posten zonder argwaan te wekken. Het gat zit bovendien te hoog en tussen een krans van takken om te kunnen hengcammen. Ik vraag een bevriende fotograaf (Henrik van Steenberg) of hij zo onopvallend en discreet mogelijk een oogje op de nestboom wil houden. Dat wil hij wel en nog dezelfde avond rond 19.35 uur ziet hij de moeder naar de latrine gaan. Op 11 mei kan hij de moeder fotograferen en hoort hij een jonge boommarter roepen in de boom, waarmee voortplanting is aangetoond.

Daarnaast heeft hij het nieuws dat een vriend van hem (Robin Esselink) noordelijker in de Heibloemallee een boommarter heeft gefotografeerd welke in een beuk met enkele spechtengaten verdween. Op de foto's lijkt het sterk om een moertje te gaan! De boom is snel gevonden. Er liggen enkele oude duivenveertjes onder de boom maar er is geen latrine te bekennen. Wel zitten er haren aan de rand van de gaten. Omdat de gaten klein zijn en aardig hoog zitten wordt de hulp van Henri Wijsman ingeschakeld om te komen cammen met zijn grote hengel. Op 13 mei rond 21.00 uur blijkt de nestholte erg ondiep en zit de camera bijna bovenop de jongen. Henri en ik kunnen met enige moeite tenminste 2 jonge marters van ca. 5 weken (ogen op punt van opengaan) ontwaren, waarmee een tweede geval van voortplanting in de Heibloemallee is bewezen. Mogelijk dat er meer jongen in de boom zitten maar door de kleine afstand tussen camera en jongen ontbreekt elk overzicht.

Op 29 mei ziet Henri van Steenberg een stuk staart van de moer uit het gat steken en op 3 juni ligt er een prooirest van een bonte specht onder de boom. Verdere waarnemingen blijven uit bij de noordelijke Heibloemallee.

Foto 2: Henri Wijsman met hengcam in actie (13 mei 2024)

Bij de nestboom in het zuidelijke deel van de Heibloemallee worden wel vervolgwaarnemingen gedaan. Op 25 mei rond 19.30 zie ik de moer over de grond terugkomen en in de nestboom springen. Haar staart steekt nog een poosje uit het gat. Op 3 juni tref ik een afgebeten kop en staartje van een rosse woelmuis onder de boom aan. Op 6 juni is de moer haar jong blijkbaar aan het verhuizen want Robin Esselink hoort in het lariksperceel achter de nestboom een jonge boommarter schreeuwen. Op de 7e juni blijkt de moer inderdaad in de welbekende verhuisboom te zitten maar het jong zit nog steeds luidroepend achter de verhuisboom in een lariksperceel. Het jong probeert wel naar de verhuisboom te komen maar valt af en toe uit de lariksen en moet dan weer helemaal opnieuw omhoog klimmen. Uiteindelijk valt het in een lariks in slaap.

Op 8 juni blijkt het jong veilig in de verhuisboom te zitten samen met de moer. Helaas is dit niet onopgemerkt gebleven langs het drukke fietspad en is de waarneming van de boommarter op www.waarneming.nl gezet. Ik kan een actieve admin de waarneming nog op embargo laten zetten maar het kwaad is reeds geschied. Op 9 en 10 juni staan er hordes fotografen uit heel Nederland onder de verhuisboom wat tot grote stress leidt bij de moer en haar jong. Op de 10e heeft ze het jong terug verhuisd naar de oorspronkelijke nestboom en op de 11e blijken beide bomen verlaten. Er werd met zekerheid slechts één jong gezien. Wel pas tijdens de verhuizing. In de nestfase kon niet gecamd worden zodat de werkelijke worpgrootte groter kan zijn geweest.

Foto 3: Jonge boommarter Heibloemallee zuid (Henrik van Steenberg)

2.3. Kooibos/ Westerbergen (10)

Territorium Kooibos/ Westerbergen beslaat een lange oude beukenlaan (Grenslaan). In februari en maart worden enkele oude keutels en een paar afgebeten duivenveren aangetroffen. Daarna ontbreken verse sporen tot 6 mei wanneer een kleine beginnende latrine en veel haar aan de gaten worden aangetroffen in een 'oude bekende' nestboom. De dag erna post ik van 19-21 uur bij de boom in de hoop de moeder vast te kunnen stellen. Net als dat tevergeefs lijkt en ik weg wil gaan steekt ze om 21.00 uur haar kop uit het gat! Ze blijkt 2 teken op haar kop te hebben bij haar linkeroor. Op 11 mei hebben Mark en ik pas tijd om de boom te cammen. Rond 22.15 uur blijkt de moeder al weg en zien we 3 pups van ca. 5 weken oud (ogen staan op punt van open gaan). Op 8 juni liggen er verse prooiresten van duif en bonte specht onder de nestboom alsmede een kakelverse keutel. Daarna wordt de boom niet meer bezocht.

2.4. Oud-Reemst (7)

In 2024 werden eind januari veel sporen van boommarters gevonden in de Oud-Reemsterlaan. Opvallend was dat bij 3 bekende nest-, voorbereidings- en verhuisbomen (afgebeten) veertjes van bosuil aan de randen van de toegangsgaten zaten. Ook werden er bij enkele bomen oudere uitwerpselen gevonden. Begin maart waren er op 2 plekken winterlatrines aanwezig. Op 23 maart vond Arjen Heeres een vers boommarteruitwerpsel op het fietspad. Latrine vorming wordt echter nergens vastgesteld. Begin mei liggen er weer regelmatig enkele verse keutels op het fietspad in de nabijheid van een beuk met enkele spechtengaten. Een latrine ontbreekt maar er hangt wel wat pluus aan de rand van een gat. Op 10 mei besluiten Mark Ottens en ik om voor de zekerheid de boom te cammen. Het zou niet de eerste keer zijn dat er een nestboom gevonden wordt zonder duidelijke latrinevorming. Als we om 21.15 uur de camera in de holte willen inbrengen vliegt er een holenduif tegen de camera! Ze laat ons met een kapotte camera en zonder marternestboom achter.

Eind mei hoor ik via Mark Ottens dat er door een wandelaarster overdag een boommarter zou zijn gezien in de Oudreemsterlaan. Meestal duidt een waarneming overdag op een moeder die vroeg gaat jagen en dus jongen heeft. Ik besluit daarom op 28 mei een laatste poging te doen en de laan nogmaals te

controleren. In de voorbereidingsboom, waar in de winter al oude keutels en bosuilveertjes werden aangetroffen, zit nu een pluk vers afgebeten duivenveren in het gat. Met mijn verrekijker lijkt het of ik beweging achterin het hol zie, maar ik kan het niet goed zien. Ik loop terug naar mijn auto om mijn telescoop te halen. Teruggekomen blijkt de plukveren niet meer in het gat te zitten maar ligt het onder de boom op de grond. Door mijn telescoop zie ik inderdaad beweging in het hol en even later komt er (om 18.30 uur) een boommarter uit het gat welke in de vork gaat urineren en daarna terugkeert in de boom. Ik kan een filmpje maken met mijn telefoon door de telescoop. Ik heb tijdens deze latrinegang geen jongen gehoord of gezien (terwijl het gat ondiep lijkt). Wel leek de marter aangezogen tepels te hebben. Helaas is dit op de gemaakte videobeelden niet terug te zien. De volgende dag post ik een half uurtje tussen de middag bij de boom. Behalve veel vliegen zie ik geen beweging in het hol. Als Mark en ik op de 30e de boom cammen om 20.30 uur blijkt ze leeg te zijn.

Ondanks het 'verdachte' gedrag hebben we niet met zekerheid voortplanting kunnen vaststellen. Mogelijk gaat het om een schijnzwanger moertje of een moeder waarbij het nest verloren is gegaan?

Overige territoria

2.5. Grijsoord-Kooningsjaght (1)

In het territorium Grijsoord vond de laatste 4 jaar succesvol voortplanting plaats. Vorig jaar was het zelfs het enige territorium waar voortplanting werd vastgesteld. Dit jaar werden er eind maart enkele oude keutels onder de nestboom aangetroffen maar bleef latrinevorming uit. Op 13 april wordt iets verderop bij een bekende nestboom te Kooningsjaght een kleine verse latrine aangetroffen (2 verse keutels in vork). Op de 18e april blijken deze opgedroogd en worden er geen verdere sporen meer aangetroffen in dit territorium.

2.6. Oud-Reemst wildwei (4)

Op 24 januari 2024 werden onder een bekende nestboom de prooiresten van een duif gevonden. Op de stam en aan de rand van een gat in de boom hingen tevens verse duivenveertjes. De rest van het voorjaar werden geen verse sporen van boommarters aangetroffen. Voortplanting werd derhalve niet vastgesteld.

2.7. Kruislaan (5)

In één van de bekende nestbomen bevond zich een bosuil. Er werden geen sporen van boommarter aangetroffen in 2024 en dus kon ook geen voortplanting worden vastgesteld.

2.8. Mossel en Hindekamp (6)

In januari en maart 2024 worden enkele oude keutels en prooiresten gevonden bij nest- en verblijf-bomen Mossel Noord en Zuid. In april worden in territorium Mossel-Noord enkele losse verse keutels aangetroffen en op 27 april ligt er een gemummificeerd groene spechten kadaver onder een bekende verblijfplaats. Is hier een marter schoonmaak aan het houden ten behoeve van een nestplaats? Op 9 mei liggen onder deze zelfde boom 3 verse keutels. De betreffende boom (beuk) heeft 2 lage gaten op ca. 8 meter en 2 hoge op ca. 14 meter. De onderste 2 gaten worden door Mark Ottens en mijzelf gecontroleerd op 11 mei en blijken leeg. Als ik met Henri Wijsman (en zijn lange hengcam) op 13 mei ook de bovenste gaten controleer blijken ook deze helaas leeg te zijn. Ook de bekende nestboom bij Hindenkamp wordt voor de zekerheid gecamd maar ook die blijkt leeg. Wederom geen voortplanting kunnen vaststellen in territorium Mossel ondanks de vele sporen.

2.8. Natuurcentrum Veluwe (8)

Net als vorig jaar is het dak van de Kooi nog steeds marterproof dichtgemaakt. Geen voortplanting.

2.9. Nieuw-Reemst (9)

In de Nieuwreemsterlaan werden net als afgelopen jaren geen sporen aangetroffen en blijft ook dit jaar een nestvondst in dit territorium uit.

3. Conclusies

Het jaar 2024 was voor Planken Wambuis en Noord-Ginkel met 4 zekere gevallen van voortplanting een bovengemiddeld jaar. Na de slechte jaren 2022 (2 gevallen van voortplanting) en 2023 1 geval van voortplanting eindelijk weer een opleving.

Dankwoord

Allereerst wil ik Natuurmonumenten en gemeente Ede bedanken voor het mogen uitvoeren van het boommarkeronderzoek. Han ten Seldam voor de meldingen van zowel dode als levende boommarkers. Mark Ottens en Henri Wijsman ben ik dank verschuldigd voor de gezamenlijke hengcamacties.

Boommarters van het Noordhollands Duinreservaat 2020/2024

Leo Heemskerk

Foto 1. 20 juni 2024 vrouw Crush- Noordhollands Duinreservaat

Foto Leo Heemskerk

Achtergrond

In Lutra 67 staat een uitwerking van de gegevens van 2020/2023 “The pine marten (*Martes martes*) population in a wooded coastal dune area in the Netherlands”. In dit artikel worden de bevindingen naar de populatiestructuur, sociale organisatie en ruimtelijk gedrag van boommarters (*Martes martes*) gepresenteerd. Dit is deels ook terug te lezen in verschillende Marterpassen. In 2024 is op dezelfde manier onderzoek gedaan in het gebied. De tijd om een uitgebreid verslag te maken ontbreekt maar hier een korte samenvatting:

Resultaten 2024

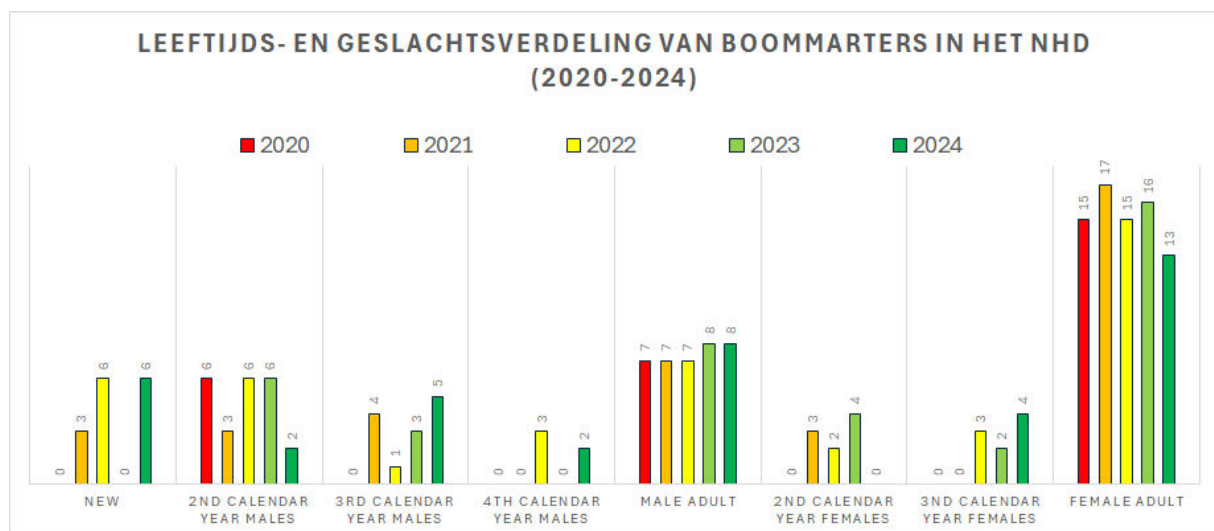
In 2024 werden wederom 10 camera's in een gebied van ongeveer 15 km² ingezet. Door ze regelmatig te verplaatsen zijn er op 230 locatie gegevens verzameld. Arend en Manda de Jong hebben met drie camera's beeldmateriaal aangeleverd van 6 locaties.

In 2024 leverde dit 2639x één en soms meerdere boommarter bezoeken op voor een cameraval.

2024	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	Eindtotaal
New								35	45	1	14	36	131
1st calendar year						16	46	11	29	9			111
male adult	21	11	24	39	23	17	16	10	24	49	9	10	253
2nd calendar year males		1	12	1			16	1				4	35
3th calendar year males	42	62	15	60	28	54	33	27	51	37	22	7	438
4th calendar year males	34	58	48	43	30	63	27	1		6	57	20	387
female adult	45	39	50	55	45	172	105	43	16	33	22	82	707
3th calendar year females	5	37	12	10	3	13	42		12	47	44		225
Unknown	27	36	42	25	30	41	57	31	11	12	25	31	368
Eindtotaal	171	244	203	230	159	376	338	159	188	191	193	190	2639

Tabel 1. 2024 totaal aantal observaties van individuele boommarters per maand, geassocieerd op levensfase en geslacht.

Ontwikkeling van de boomarterpopulatie (2020-2024)

Figuur 1. totaal aantal individuele boommarters geassocieerd op levensfase en geslacht per jaar.

De grafiek toont de jaarlijkse veranderingen in de boomarterpopulatie binnen het onderzoeksgebied van 2020 tot en met 2024. De populatie is onderverdeeld in verschillende leeftijds- en geslachtsklassen. Deze verdeling geeft inzicht in de dynamiek van de populatie, zoals overleving, instroom van jonge dieren en de verhouding tussen mannetjes en vrouwtjes in verschillende leeftijdscategorieën.

Hieronder een interpretatie van de gegevens uit 2024 ten opzichte van eerdere jaren.

New: 7 vrouwtjes kwamen met jongen voor de camera. Van 12 van deze jongen is een ID kaart aangelegd en de moeder is daarvan bekend. Het is afwachten welke jongen er overleven en in het gebied blijven.

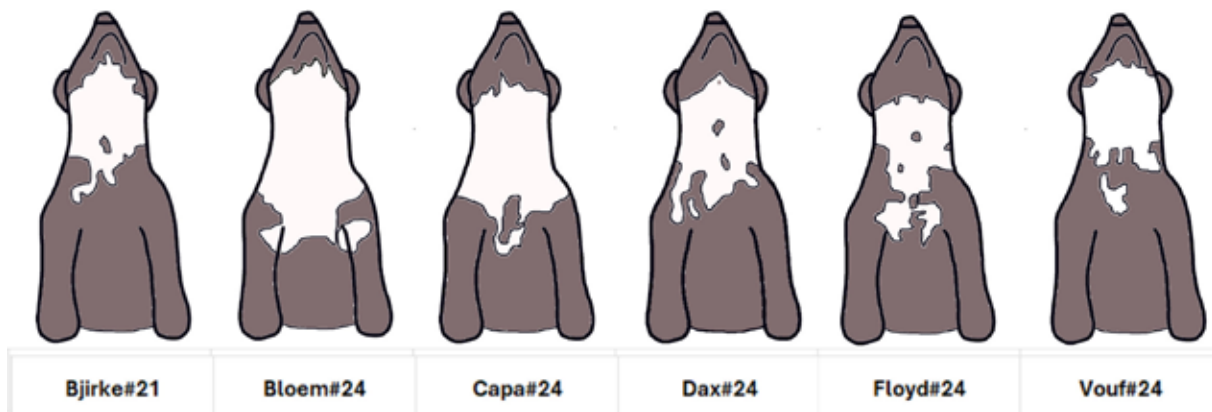

Foto 2. Snapshot van filmfragment; Twee jongen van vrouw Tawny#19

Buiten verschillende nieuwe jonge dieren werden 6 onbekende boommarters gezien.

Foto 3. Snapshot van filmfragment; Na drie jaar weer in beeld; jong uit 2021 Bjirke#21

Figuur 2 Unieke slabbetjes patronen van zes onbekende boommarters in 2024

Bjrke#21: In augustus verscheen er een onbekende vermoedelijk vrouw boommarter op verschillende locaties in gebied Heemskerk. In dit gebied kwam in 2021/ januari 2024 lokale vrouw Bewe#21 voor. Bewe#21 werd op 5 januari voor het laatst gezien. De camera's zijn hierna verzet en pas in augustus weer in het gebied geplaatst.

Controle van mijn historische data leverde een herkenning op van een in 2021 geboren boommarter die op 8 augustus 2021 voor het laatst was gezien. Vermoedelijk jong van Tawny#19. De volgende onbekende boommarters: **Bloem#24, Capa#24, Dax#24, Floyd#24, Vouf#24** werden in de laatste vijf maanden van het jaar waargenomen. Dit doet vermoeden dat het waarschijnlijk jonge dieren zijn, geboren in 2024. Alleen is het niet met zekerheid te zeggen wie de moeder is geweest.

2e kalenderjaar: 2023 was een slecht jaar voor nakomelingen. Van twee jonge dieren kon een bruikbare ID kaart gemaakt worden. Dit bleken beide mannetjes te zijn. Deze twee werden in 2024 gezien. Een daarvan is overleden aan de vogelgriep. De ander werd het hele jaar gezien.

Foto 4. In 2024 was er een erg hoge waterstand. Ik heb geen beelden van boommarters die in of door het water gingen. Wel behendig van tak naar tak boven het water.

3e kalenderjaar vrouwtjes: 4 jonge vrouwtjes die in 2022 geboren waren hadden begin 2024 alle een eigen gebied. Twee hiervan werden tot eind 2024 gezien.

3e kalenderjaar mannetjes: er kwamen 5 opgroeiende jonge mannetjes in 2024 regelmatig op verschillende locaties voor de camera. Elk had zijn eigen leefgebied. Bij drie daarvan kwam ook een oudere volwassen man (DH#15, Eli#18 en Roan-19) voor de cameraval. Een van deze jongen (Minskie-22) kwam begin juli om in het verkeer.

4e kalenderjaar mannetjes: beide jonge mannetjes (Morskie-21, Prunella-21) werden in 2024 het hele jaar gezien. Ze liepen beide in een territorium van een oudere man (DH#15, Balou#17). De verwachting is dat in 2025 deze jongen mannen een eigen territorium gaan claimen.

Mannetjes: De afgelopen jaren zijn er gemiddeld 7 territoriale mannelijke boommarters in het onderzoeksgebied aanwezig.

Vrouwtjes: In 2024 werden 13 territoriale vrouwtjes geteld. Het gemiddeld aantal territoriale vrouwelijke dieren is 15. In 2024 was het laagste aantal van afgelopen 5 jaar. Een verklaring hiervoor kan zijn de hoge waterstanden in het NHD. Waardoor een deel van de bosbodems het gehele jaar onder water stond. Elk bosperceel had wel natte plekken. In 2023 kwam Hera#20 om in het verkeer. Strix#15 werd vanaf 2015 gevolgd en werd in 2024 niet meer waargenomen. In dat gebied komt vrouwtje Vladi-22 voor de camera. Dit is een kleindochter van Strix#15. Twee jonge vrouwtjes die in 2021 waren geboren en in 2023 een eigen gebied hadden werden in 2024 niet meer gezien.

Zoogdieren in de Hoge Grienden (Lopikerkapel) in 2024

Gerrie Abel

Begin dit jaar ontving de WBN een onderzoeksrapport van Gerrie Abel uit IJsselstein. Uit dit onderzoek zijn interessante resultaten gekomen m.b.t. de aanwezigheid van de boommarter. Gerrie heeft akkoord gegeven om een deel van het rapport in de Marterpassen, waarmee hij goed bekend is, te plaatsen.

Boommarterwerkgroep Nederland bedankt Gerrie hartelijk voor het delen van de onderzoeksresultaten. Lees hieronder het voor ons relevante deel van het totale onderzoek.

In 2024 heb ik een natuurgebied (De Hoge Grienden) van Staatsbosbeheer in Zuidwest-Utrecht (Lopikerwaard) geïventariseerd op broedvogels. Ik heb toen ook van de gelegenheid gebruik gemaakt om onderzoek te doen naar de aanwezigheid van zoogdieren. Ik was met name nieuwsgierig of de boommarter zich inmiddels ook in de Lopikerwaard (Zuidwest-Utrecht) heeft gevestigd en dat werd door middel van het cameraval onderzoek bevestigd.

Ik ben o.a. vrijwilliger bij Staatsbosbeheer en doe regelmatig broedvogelonderzoeken in de Lopikerwaard. Als het even kan combineer ik het dan met extra onderzoek naar bijvoorbeeld vlinders, libellen, nachtvlinders o.i.d. Ditmaal heb ik het onderzoek gedaan naar zoogdieren vanwege mijn nieuwsgierigheid naar de aanwezigheid van de boommarter. Als je die dan aantreft, is het natuurlijk extra motiverend. Het onderzoek en het verslag is allemaal op basis van enthousiasme en vrijwilligheid.

Een doorkijkje in een zomerse Hoge Grienden.

Zoogdieronderzoek in de Hoge Grienden

Inleiding

In 2024 heeft er onderzoek plaatsgevonden naar broedvogels in de Hoge Grienden (Sovon BMP-methode). Van deze gelegenheid is tevens gebruik gemaakt om meer onderzoek te doen naar zoogdieren in dit griendencomplex. Het onderzoek bestond uit:

- Het plaatsen van meerdere cameravallen
- Het opnemen van vleermuisgeluiden met een batlogger
- Zichtwaarnemingen.

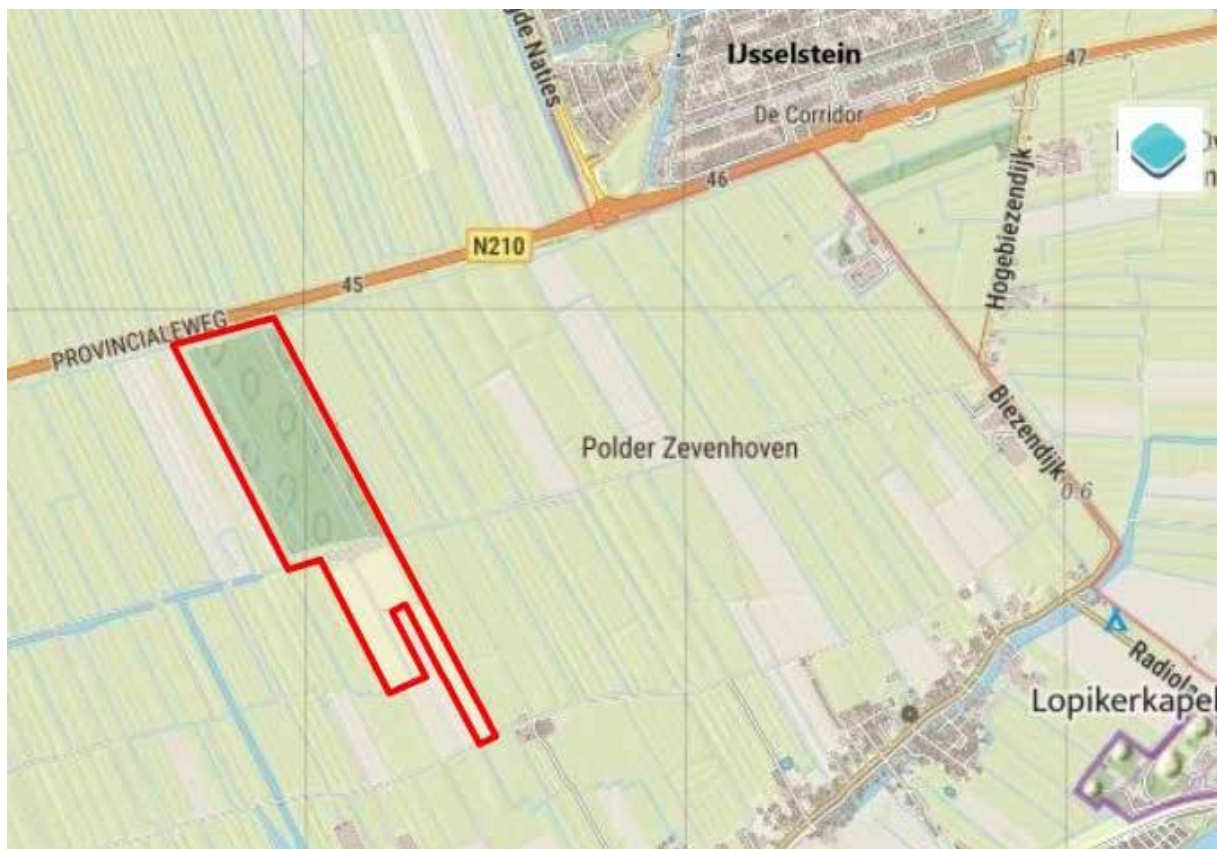
Belangrijkste doel was om de aanwezigheid van marterachtigen te kunnen vaststellen, met speciale aandacht voor de boommarter. Deze soort breidt zich langzaam uit in westelijke richting van de provincie Utrecht. Daarnaast was het doel om inzicht te krijgen in de diversiteit van zoogdieren in de Hoge Grienden.

Alle waarnemingen zijn vastgelegd op de website 'Telmeel.nl' en komen daarmee beschikbaar in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD).

De Hoge Grienden

Het natuurreservaat de Hoge Grienden is gelegen in de Lopikerwaard, bij het plaatsje Lopikerkapel in de polder Zevenhoven (Gemeente Lopik, zie overzichtskaart). Het gebied heeft een oppervlakte van 25,23 hectare en is sinds 1981 in eigendom en beheer van het Staatsbosbeheer. Voorheen was het eigendom van de fa. Bredero Vastgoed BV.

Het reservaat bestond vòòr de 21 eeuw voor het grootste gedeelte uit grienden met een drie- à vierjarig hakcyclus. Het hakhoutbeheer van de grienden kent een steeds extensiever karakter en het reservaat is nu voor een groot deel loofbos.

Ligging van de Hoge Grienden (omkaderd).

Inzet cameravallen

Vanaf 12 februari tot en met 23 december 2024 zijn cameravallen geplaatst in de Hoge Grienden. Twee cameravallen zijn opgehangen aan bomen (hoogte variërend van ca. 0,5 tot 1 meter) en één cameraval is op de grond geplaatst in een buis. Dit is de zogenaamde 'Struikrover' die met name geschikt is om kleine marterachtigen en muizen vast te leggen (zie foto). In het begin van het seizoen zijn de cameravallen enkele malen verplaatst om een geschikte locatie te vinden. Daarna zijn ze vanaf het vroege voorjaar het hele seizoen op één vaste plaats opgehangen/neergelegd.

Het aantal meetpunten in de Hoge Grienden is daarmee beperkt geweest, maar door de lange periode van inzet van de camera's geeft het zeer waarschijnlijk wel een voldoende beeld van het voorkomen van de zoogdieren in de Hoge Grienden.

Overzicht met locaties waar de cameravallen gedurende het seizoen 2024 zijn geplaatst.

De cameravallen werden, afhankelijk van het seizoen, 1 keer per week, dan wel 1 keer per 2 of 3 weken gecontroleerd (controle op batterijen en geheugenkaartjes, plaatsen van lokvoer, schonen van lenzen, cameravallen vrijhouden van plantengroei e.d.). Tevens werden de opnames uitgelezen en ingevoerd in de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna).

- 1 Bushnell Trophy Cam (vanaf voorjaar 1b vaste locatie)
- 2 Browning Strike Force HD Pro (vanaf voorjaar 2b vaste locatie)
- 3 'Struikrover' met Browning Recon Force HP5 (vanaf voorjaar 3c vaste locatie)

Overzicht opname dagen met cameravallen in de Hoge Grienden in 2024

Type cameravallen	Aantal opname dagen	Aantal opnames	Toelichting
Bushnell Trophy Cam	283	11.831	Ingezet bij boomtak over sloot liggend
Browning Recon Force HPS	233	2.385	Ingezet bij omgevallen boom
Browning Strike Force HD Pro X	220	36.681	Op de grond geplaatst ('Struikrover')
Totaal	736	50.897	

In totaal zijn er 736 dagen (24 uur) opnamen gemaakt met de cameravallen en zijn er 50.897 beelden vastgelegd. Het merendeel waren foto's en er is nog kortstondig gefilmd (527 filmopnamen).

De meeste opnamen werden gemaakt met de 'Struikrover' en het merendeel met deze cameraval waren opnamen van foeragerende bosmuizen en in de zomermaanden rondvliegende insecten.

Om zoogdieren voor de camera te krijgen werd gebruik gemaakt van lokvoer. Dit bestond uit blikjes sardines, pindakaas, vogelvoer, visolie, daarnaast enkele malen gedroogd fruit en gekookt ei.

'Struikrover' met daarin een cameraval en blikje sardientjes als lokvoer

Boommarter

De totale populatie van de boommarter werd in 2010 in Nederland geschat op 400 - 500 volwassen dieren (zoogdierversenging.nl). Volgens recente gegevens wordt de populatie op zo'n 800 individuen geschat (www.np-utrechtseheuvrug.nl). Het is een zeldzaam dier, dat mede daarom als 'kwetsbaar' opgenomen is op de Rode Lijst van Bedreigde Zoogdieren.

Een groot gedeelte van de Hoge Grienden is een steeds ouder wordend gemengd loofbos, een leefgebied waar boommarters van houden. Deze soort is hier voor het eerst vastgelegd op een cameraval op 13 maart 2024. Vraag was toen of het ging om een eenmalige passant, of een exemplaar dat zijn verblijf en/of territorium heeft in de Hoge Grienden. Daarna zijn er nog 16 waarnemingen geregistreerd door de cameravallen. De laatste opname was op 25 november 2024. Het feit dat de boommarter met grote pozen (dus niet dagelijks) voor de camera verscheen wijst erop dat de Hoge Grienden een jachtterritorium is. Het is daarmee het leef- en foerageergebied geworden van de boommarter.

Het ging bij de opname op de cameravallen altijd om 1 exemplaar. Of het iedere keer hetzelfde exemplaar was, kon niet worden vastgesteld. Dit is wel aannemelijk. Op één van de opnames gaat het om een mannetje boommarter dat urinesporen achterlaat op een boomstam.

Voor zover mogelijk, is er ook gezocht naar sporen van boommarters en daarbij zijn er afgebeten veren, eierschalen en uitwerpselen gevonden. In het najaar is een wespenbroed (Duitse wesp) leeggeroofd wat o.a. door een boommarter kan zijn gedaan.

Er zijn geen jonge boommarters vastgelegd op de cameravallen en ook niet waargenomen bij controle van (potentiële) nestbomen, waar gelet is op o.a. krabsporen en latrines. Er is dus geen voortplanting vastgesteld in de Hoge Grienden.

Opname van boomarter in Hoge Grienden met cameraval 10

Hoe lang de boomarter al aanwezig is in de Hoge Grienden is niet bekend. Het is niet uit te sluiten dat op termijn zich hier een paartje vestigt en jongen gaat werpen. Geschikte nestbomen, in de vorm van hoog opgaande bomen met holtes, komen er steeds meer.

Boommarters kunnen een territorium hebben van 500 ha. tot 1.000 ha. Aangenomen mag worden dat de boomarter niet alleen verblijft in de Hoge Grienden, maar ook in de omliggende gebieden zoals fruitboomcollecties, voormalig MOB-terrein Benschop (mogelijk 1 keer uitwerpselen waargenomen, info K. de Leeuw), ecologische verbindingzone langs de N210, de Achterkade (houtkade) en de bospercelen in het stroomgebied van 'Het Klaphek'. In de omgeving van 'Het Klaphek' is in 2023 een boomarter vastgelegd op een cameraval (info A. Boele).

Een nestboom buiten de Hoge Grienden is dan ook niet uit te sluiten, waarbij het voormalig MOB-terrein en 'Het Klaphek' het meest geschikt lijken te zijn.

Waarnemingen van Boommarters – Langharig en Normaal Type

Leo Heemskerk

In de vroege lente van 2024 had ik twee bijzondere mooie ontmoetingen met boommarters. De eerste vond plaats op 6 maart, toen ik in een bekende slaapboom een vrouwtje zag. Ik kon van haar een mooie foto maken, waarop een normale behaarde boommarter te zien was. De tweede waarneming was op 14 april, en dit exemplaar was een volwassen vrouwtje van het langharige type. Over dit type heb ik eerder geschreven in de marterpassen. Op de foto is goed te zien hoe haar langere, pluizige haren vooral rond de oren extra volume geven. De foto's heb ik hier naast elkaar gezet om de verschillen goed te laten zien. In mijn onderzoeksgebied komt een langharig type maar af en toe voor.

Crush - volwassen vrouw
14 april- Langharig type

Orlik - 3e kalenderjaar vrouw
6 maart- Normaal type

Boommarter op zoek naar keverlarven

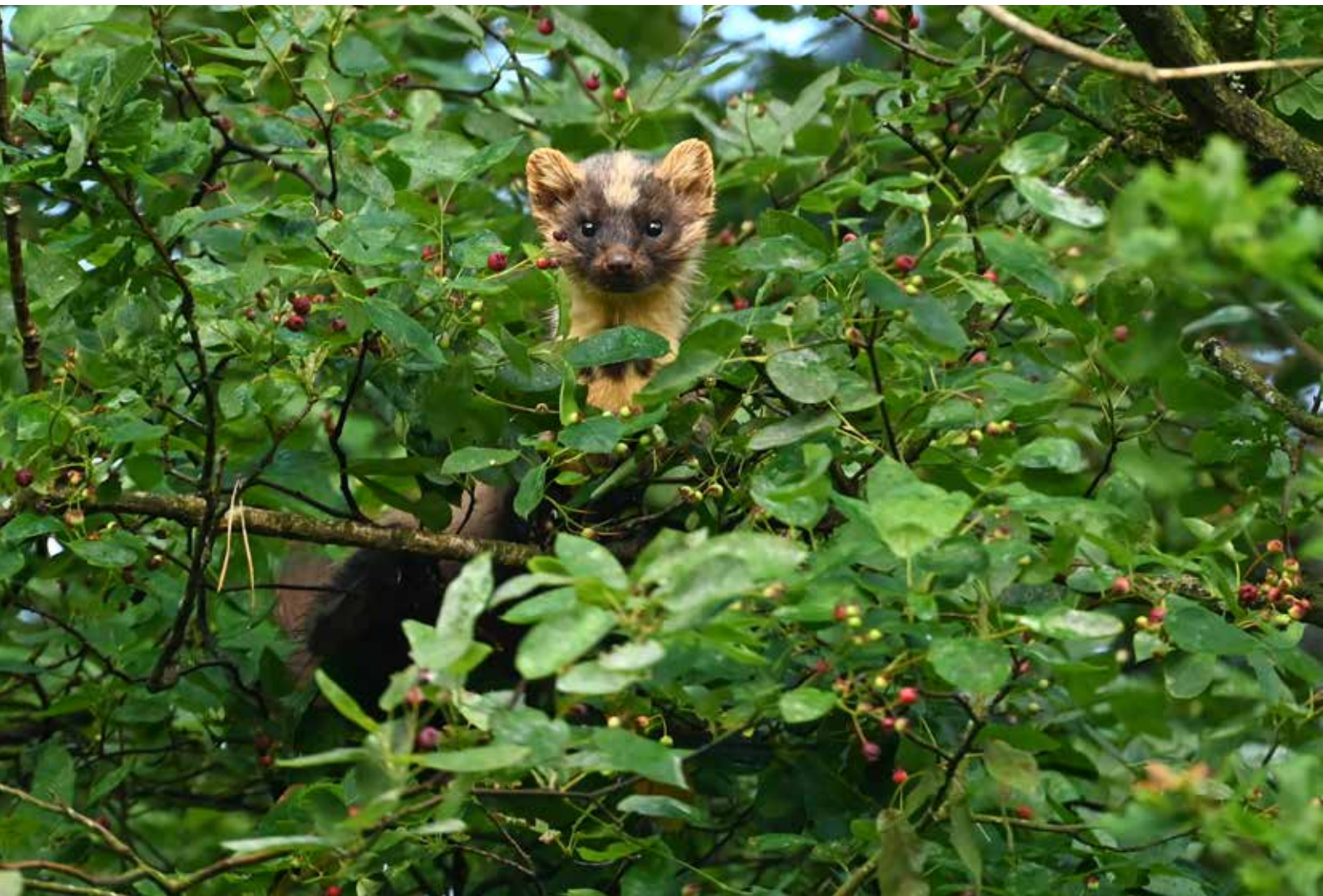
Foto Ton Bakker

Krenten in de pap

Aaldrik Pot

De tijd dat ik intensief en gestructureerd naar boommarters keek, is al weer een tijd geleden. Zoals het bijna iedere faunaliefhebber vergaat dringt zich steeds weer iets nieuws op dat de moeite van het bestuderen waard is. Alhoewel ik ben blijven hangen bij de das, kom ik vanuit mijn andere liefhebberij – het bestuderen van diersporen – bijna dagelijks boommarters tegen. Anders dan twintig jaar geleden zijn ze immers een stuk algemener geworden in de bossen waar ik ambtshalve veel rondloop. Of preciezer gezegd, hun voorkomen is in Drenthe niet meer beperkt tot de grote boswachterijen.

Jaarlijks zoek ik nog wel van oudsher bekende nestbomen op in de buurt van mijn woonplaats Norg. Sommige daarvan zijn nu - voor zover bekend - al bijna dertig jaar in gebruik door elkaar opvolgende vrouwtjes. Ik bezoek ze vooral om te zoeken naar prooiresten en te kijken welke sporen ze nog meer achterlaten rond zo'n nestboom. Vooral de positie van latrines in een nestboom heeft mijn interesse.

Op de foto is mooi te zien hoe de laatste restanten van de gelige wintervacht plaatsmaken voor het zomerse chocoladebruin.

Toevallige waarnemingen van een boommarter blijven echter schaars. Op 9 juni 2024 had ik in de vroege ochtenduren echter een bijzondere ontmoeting met een boommarter in de Odoornerdennen, een overwegend bebost stuifzandcomplex ten westen van Exloo. Tijdens een broedvogelmonitoringsrondje werd ik rond een uur of half zes door de alarmerende mezen geattendeerd op een heftig zwiepende struik aan de rand van de heide. Na een tijdje ontdekte ik een boommarter die bezig was met het eten van (onrijpe) bessen van een krent (*Amelanchier lamarckii*).

Minutenlang stond ik met open mond te kijken hoe behendig de boommarter in kwestie over de dunne takken naar de kleine bessentrosjes manoeuvreerde en de bessen er voorzichtig vanaf riste. Ik stond op een meter of vijftien afstand, maar het dier was zo in beslag genomen door zijn foerageeractiviteit dat het mij niet opmerkte. Pas toen ik voorzichtig wat piepende geluidjes maakte keek hij even op om vervolgens even fanatiek door te gaan met bessen plukken.

In mijn fotoarchief zitten geen voorjaarsfoto's van boommarteruitwerpselen met restanten of pitten van bessen. Ik heb sowieso alleen foto's van boommarterdrollen met pitten van Amerikaanse vogelkers. Natuurlijk heb ik, na de bijzondere waarneming, nog een rondje door de aangrenzende bosvakken gedaan op zoek naar een paar mooie bessendrollen. Helaas. Mochten anderen die wel in hun fotoarchief – of van uitwerpselen met andere pitten – dan hoor ik het graag.

aaldrikpot@gmail.com

Dagrustplaatsen gezenderde boomarter Koekoe sept-okt 2023

Monique Bestman

Het hier beschreven onderzoek is onderdeel van een groter onderzoek naar de omzwervingen van jonge boomarters op zoek naar een eigen leefgebied, door Jaap Mulder en Ruud van den Akker. Hier gaat het over welke plekken gebruikt werden als dagrustplaats tijdens de zwerftocht van het jonge vrouwtje Koekoe.

Op donderdag 31 augustus 2023 kreeg in Ridderoord, een bos ten noordwesten van de Bilt, een vrouwelijke boomarter, geboren in voorjaar 2023 en voorzien van de naam Koekoe, een halsband met gps-logger om. Vanaf 5 september zwierf ze rond over de Utrechtse Heuvelrug, tot ze zich op 17 oktober 2023, dus na anderhalve maand, vestigde in een territorium op landgoed Den treek in Leusden. Al die tijd waren haar coördinaten om de 10 minuten vastgelegd. Bij de presentatie van de eerste resultaten op de voorjaarsbijeenkomst van de boomarterwerkgroep (Ugchelen, 13 april 2024) bleek dat het merendeel van de dagrustplaatsen zich bevond binnen een straal van 5-10 km rond mijn woonplaats Austerlitz. Omdat aansluiten bij dit onderzoek me een leuke aanleiding leek om meer te weten te komen over de boomarter en diens terreingebruik, heb ik aangeboden om de dagrustplaatsen op te zoeken en te beschrijven. De coördinaten van de dagrustplaatsen kreeg ik aangeleverd in Excel, waarna ik ze invoerde in een gps en 9x op pad ging, meestal 's avonds.

De dagrustplaatsen werden door boomarter Koekoe gebruikt in de maanden september en oktober 2023, maar ze werden opgezocht en beschreven in de periode 5 mei t/m 21 juni 2024. Totaal heb ik 22 dagrustplaatsen gezocht in de bossen van Staatsbosbeheer ten noorden, zuiden en westen van Austerlitz, op landgoed Bornia (Utrechts Landschap) en op landgoed Den Treek (zuid-oost, oost en noord-oost van Austerlitz). Wanneer sprake was van meerdere dagrustplaatsen vlakbij elkaar, koos ik daarvan enkele buitenste, in plaats van dat ik ze allemaal afzonderlijk bezocht.

Vanwege het broedseizoen en om verstoring van wilde (jonge) dieren zoveel mogelijk te vermijden, ben ik op de paden gebleven. Doordat alle bomen en struiken volop in het blad zaten, was het bos toen het minst goed doorkijkbaar van het hele jaar. Hierdoor kon de exacte locatie meestal niet vastgesteld worden. Gemiddeld kon ik de dagrustplaatsen tot op 48 meter benaderen, minimaal 1 en maximaal 137m. Overigens, ook wanneer de dagrustplaats wel tot op enkele meters benaderd kon worden, viel vanuit 'nestboomperspectief' nog steeds nauwelijks in te schatten waar exact de boomarter haar dag had doorgebracht. Het nestboomperspectief hield in dat ik vooral naar holle bomen zocht, met holtes gemaakt door zwarte of groene specht, of ontstaan door inrotting. Holtes die groot genoeg zijn om een boomarter(gezin) te herbergen, zijn op de Utrechtse Heuvelrug over het algemeen te vinden in laanbeuken of-eiken met een doorsnede van de stam op borsthoogte van minimaal 60-70 cm. Opvallend was dat dergelijke bomen ontbraken in de bosvakken waar de dagrustplaats zich bevond, evenals dat roofvogelnesten ontbraken of in elk geval niet zichtbaar waren in dit seizoen en vanaf de gehanteerde afstand. De enige dagrustplaats die met enige zekerheid vastgesteld kon worden, bevond zich in een grote rododendronstruik naast een weinig gebruikte privé tennisbaan. Het gebruik van twee locaties, de één ten noorden en de ander ten zuiden van ecoduct Mollebos, wees erop dat de boomarter snelweg A12 tussen Driebergen en Maarn waarschijnlijk via dat ecoduct overstak. In de periode 18 oktober t/m 5 november 2023 was er sprake van 19 dagrustplaatsen op een oppervlak van minder dan een vierkante kilometer. Hier, op landgoed Den Treek, is de boomarter uiteindelijk terug gevangen en is de halsbandzender af gedaan.

Kortom, aan een dagrustplaats stelde deze jonge boomarter andere eisen dan moertjes doorgaans doen aan nestbomen. De dagrustplaatsen die het dichtst benaderd konden worden, bevonden zich op plekken met dichte jonge opslag of een grote rododendronstruik. Dus niet zozeer holle bomen of roofvogelnesten.

Op 23-24 september 2023 bevond de dagrustplaats zich vermoedelijk in deze rododendron.

Takkenhoop in een deel van het bos waar meerdere dagrustplaatsen waren in de laatste ca 2 weken dat de zender functioneerde.

Eerste boomarter gestorven aan aviaire influenza (vogelgriep)

Leo Heemskerk

Op 1 februari om iets na 11 uur werd ik gebeld over een tamme boomarter die meerdere keren probeerde de Zeeweg (N513) over te steken. Het dier vertoonde afwijkend gedrag: het waggelde en leek gedesoriënteerd. Binnen 15 minuten was ik ter plaatse. In de tussentijd was de boomarter gevangen en was de dierenambulance gebeld. Een boswachter had beelden gemaakt van het dier, waarop duidelijk te zien is hoe het zich ongewoon gedraagt en niet schuw is. De boswachter kon er zelfs naast lopen om te voorkomen dat het opnieuw de weg overstak. (Bekijk de beelden hier: <https://youtu.be/iacMczEqbyA>)

Diezelfde avond overleed de boomarter in de opvang. Op basis van de symptomen vermoedde ik dat het dier was overleden aan vogelgriep of rattengif. Direct werd contact opgenomen met het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC), maar vanwege het weekend waren er geen pathologen beschikbaar. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) had geen interesse in onderzoek. Daarom besloten we het dier in te vriezen om het later te laten onderzoeken.

In overleg met PWN hebben we alsnog een onderzoek laten uitvoeren. Uit de ontvangen foto's van de opvang bleek dat het unieke keelpatroon overeenkwam met een jong van Noor, geboren in 2023, en dus 11 maanden oud. De Zeeweg (N513) doorkruist het territorium van DH#15, een boomarter die sinds 2015 bijna dagelijks in de nacht de weg oversteekt. Ten noorden van de Zeeweg bevindt zich het territorium van Noor#17, een vrouwtje dat sinds 2017 regelmatig voor de cameravallen verschijnt. Ten zuiden ligt het leefgebied van Hera#20, die op 13 mei dood langs de Zeeweg werd aangetroffen. Helaas was deze boomarter een uur na de melding niet meer te vinden, vermoedelijk slachtoffer van een verkeersongeluk. Het is onduidelijk of ook dit dier besmet was met vogelgriep.

In het Noordhollands Duinreservaat is de dichtheid van boommarters erg hoog. De boommarters zullen elke nacht wel andere boommarters ontmoeten. Dit jong leefde in het territorium van een volwassen man DH#15. Hier werden behalve het overleden jonge mannetje nog twee andere jonge mannetjes, een derde en een vierde kalenderjaar en een derde kalenderjaar vrouwtje, een dochter van Hera#20 waargenomen. In dit territorium hebben twee vrouwtjes hun eigen territorium Noor#17 en Hera#20.

Deze casus onderstreept de noodzaak van waakzaamheid en verder onderzoek naar de verspreiding van aviaire influenza onder marterachtigen.

Opmerkelijke waarneming van jonge boommarters in boswachterij Ugchelen en Hoenderloo

Florian Bijmold

Op 28 mei 2024 trof boswachter ecologie Martin Waanders van Staatsbosbeheer tijdens het controleren van een voormalig voerkeldertje uit de tijd van het Staatswildreservaat, 3 jonge boommarters aan. Het voerkeldertje is een klein ingegraven stenen hokje waar vroeger voederbieten, appels en voeraardappelen in werden opgeslagen tbv het voeren van het zwart- en roodwild. Het staat niet heel ver af van een aantal bekende nestelbomen nabij het Mierenbos. Dat is de locatie met beuken voorzien van holten waar we met excursies van de WBN wel eens zijn geweest. Overigens het wild bijvoeren doet Staatsbosbeheer al heel lang niet meer en dit voerkeldertje is daarom vermaakt tot overwinteringsplek voor vleermuizen.

Foto 1. Jonge boommarters schuilend achter vermolmde plankjes in de voerkelder (foto Martin Waanders SBB)

Collega boswachter Martin Waanders wilde even kijken in de voerkelder of het deurtje en het invliegluikje nog goed waren, want de tand des tijds laat namelijk zijn sporen na. Alles wat van hout is verrot na verloop van tijd en dient vervangen te worden.

Bij het openen van de deur en met het schijnen van de zaklamp zag Martin glinsterende oogjes en duidelijke silhouetten van 3 boommarters. In dit geval jonge boommarters. Het moertje was op dat moment niet aanwezig en vermoedelijk op jacht. De jonge marters gingen snel onder de plankjes zitten waar normaliter in de winter de vleermuizen achter schuilen. Martin wist snel nog een foto te maken van de jonge marters en heeft snel de deur weer gesloten. Het moertje is zeer waarschijnlijk via het invliegluikje voor de vleermuizen of toch ergens via een andere opening in het voerkeldertje gekropen en zo ook haar jongen.

Op 17 juni werden deze 3 jonge boommarters wederom gezien. Deze keer door ondergetekende. Niet in het voerkeldertje, maar in een oud havikshorst. Er zit tussen het voerkeldertje en het havikshorst pak hem beet zo'n 350 mtr afstand. De 3 jonge boommarters waren druk aan het spelen en klauterden vanuit het horst via de stam naar beneden. Na verloop van tijd kregen de martertjes het in de gaten en klommen vrij vlot naar boven richting het havikshorst. Zover ik kon overzien was het moertje niet aanwezig. Ik kon helaas ook geen foto maken, maar kon ze wel mooi met de verrekijker volgen. Zoiets gaat eigenlijk allemaal heel rap en ik ben ook weer snel weggelopen om zo min mogelijk deze dieren verder te verstoren.

Maar waarom zaten deze jongen niet in de wel bekende nestboom? (een grote beuk met 3 zwarte spechten holten). Deze boom met holten was al vrij vroeg in het voorjaar verzadigd van veel vocht. De holten waren vrij nat, dat was ook goed te zien toen ik tot 2x toe in april en in mei de nestboom bezocht en ook in de buurt andere potentiële nestbomen had bekeken. Ook ontbraken veel sporen in de vorm van drollen en prooiresten zoals afgekauwde veertjes van vogels. Het moertje wist gelukkig het voerkeldertje en het havikshorst tijdelijk te benutten. Ik weet niet of ze haar jongen ook daadwerkelijk heeft geworpen in het voerkeldertje. Dat hebben we helaas niet kunnen vaststellen.

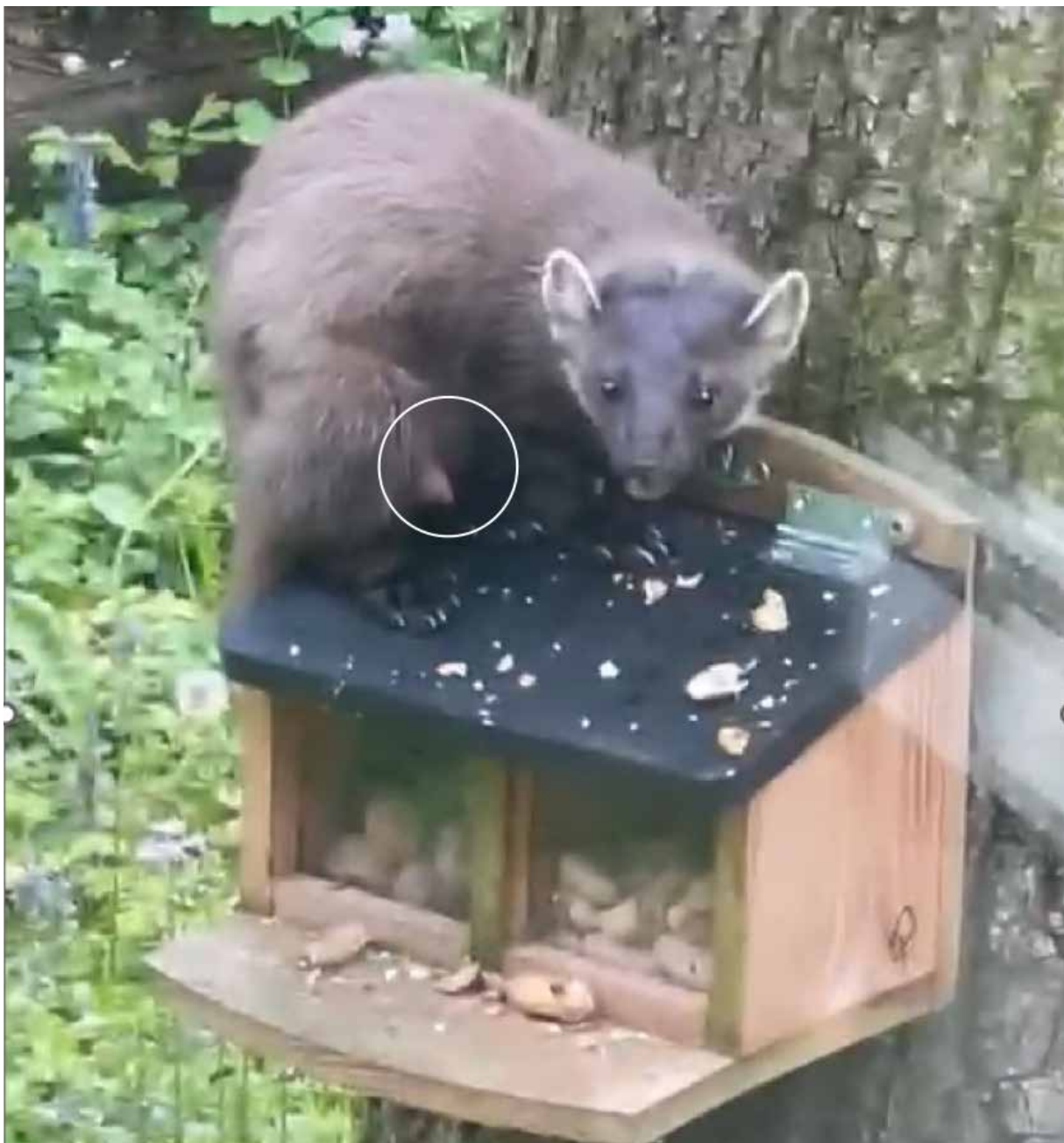
Foto 2. Het Mierenbos Ugchelen en Hoenderloo waarin een aantal bekende nestbomen staan

Het is (g)een jongetje?!

Petra Wardenier

Inmiddels is vrijwel iedereen in de buurt bekend met 'de buurtmarter'. De boommarter heeft duidelijk begrepen dat een territorium in onze buurt hem geen windeieren legt. Hem? Jazeker, inmiddels denken we te weten dat het om een mannetje gaat. Hoewel zeker weten?

"Het lijkt wel alsof dit uit een ander land komt. Ik had niet verwacht dat ze pinda's zouden eten, meer iets van muizen of zo" Verbazing alom onder het groepje kinderen van een jaar of 13. Ze staan zich voor het raam in de huiskamer van mijn burens verderop, te verwonderen over het 'exotische' dier dat zich te goed doet aan de aangeboden pinda's in de voerkast voor eekhoorns.

Dan klinkt het heel enthousiast “Kijk, het is een jongetje! Kijk dan, zie je dat piemeltje?” Hilariteit alom om het duidelijk te onderscheiden geslachtsdeel van de tot nu toe genderloze boommarter. Gelukkig heeft één van de kinderen bedacht om direct de camera aan te zetten bij de ontdekking van de boommarter in de tuin. Daarmee is mooi vastgelegd dat ‘onze’ buurtmarter een mannetje zou kunnen zijn.

Maar is dat wel zo? Na beraad bij Ton, Jaap en Sim krijgt het verhaal een andere wending. Piemeltjes worden vrijwel nooit waargenomen. Nou kan het geslachtsdeel van onze buurtmarter ontstoken zijn (au....), waardoor het zo duidelijk zichtbaar is. Een scrotum in beeld zou in dit geval toch beter zijn.

Wat heel aannemelijk kan zijn, is dat dit toch een aangezogen tepel is. Dan zou het juist gaan om een moeder. Er zijn veel meer beelden van de buurtmarter, maar gaat het dan steeds om hetzelfde dier? Niemand van onze burens heeft ooit melding gemaakt van jongen en ze zijn ook niet waargenomen op camera's. Het blijft voor dit moment toch nog even onzeker wat het geslacht is van de buurtmarter!

Het blijkt dat de boommarter regelmatig bij deze burens in de tuin bivakkeert. Het dier kan overal in de tuin terecht voor allerlei heerlijkheden. De familie draagt de natuur en daarmee alles wat er leeft, een warm hart toe. Ze hebben een kippenhok met wat kippen, waar zo af en toe een eitje te halen valt (de kippen zelf zijn gelukkig een veel grotere uitdaging) Daarnaast wordt er met grote regelmaat van alles en nog wat gevoerd. De boommarter heeft niets te klagen!

Er hangt een grote bosuilen nestkast (met camera!) in de tuin bij deze familie en naast bosuilen vonden ook holenduiven en zelfs een paartje Kerkuil, de weg hier naartoe. Die laatsten hebben de kast alleen geïnspecteerd en hebben toch hun heil elders gezocht. Wat meer opmerkelijk, was een moeder eekhoorn, die vorig jaar had bedacht om in de kast haar jongen te werpen. Tot grote vreugde van het gezin, was de verzorging van het kroost door moeder eekhoorn van dichtbij te volgen.

Totdat....

Onze buurtmarter had bedacht, dat juist dié nestkast toch wel een heerlijke slaappleaats kon zijn. De neus had hem (of haar) niet bedrogen, toen hij (of zij) op een eekhoorn nest stuitte. Hij/zij heeft zich eerst tegoed gedaan aan de eekhoornjongen, waarna hij/zij zich heerlijk tevreden kon orollen in de leegge-roofde nestkast. Uiteraard is ook dit ‘drama’ vastgelegd op camera.

Gelukkig zijn onze burens heel nuchter en kunnen ze dit in goed perspectief zien. Ook de kinderen zijn zich ervan bewust dat, ondanks het feit dat dit heel verdrietig is voor de eekhoorns, dit nou eenmaal de natuur is.

Opperold in diepe slaap in de bosuilen nestkast

Of het nu echt om een vrouwtje gaat met aangezogen tepel(s) of om een mannetje met een (wellicht ontstoken) piemeltje, vraagt om verder onderzoek. Ik, met hulp van de burens, zal moeten gaan vaststellen of dit om hetzelfde dier gaat of verschillende dieren. De keelvlak moet goed in beeld komen en we zullen op zoek moeten naar een eventuele nestboom.

Een mooi project voor het voorjaar en de zomer van 2025.

Wordt vervolgd!

Onderzoek naar het gebruik van geïsoleerd liggende bosjes door boommarters

verslag onderzoekjaar 2024

Peter van der Leer & Sim Broekhuizen

Vraagstelling

Het landschap rond Winterswijk wordt gekenmerkt door een afwisseling van weilanden, akkers, bos en verspreid liggende (voormalige) boerderijen. Er is een aantal wat grotere bossen, bospercelen die min of meer aan elkaar grenzen of door hagen of boomwallen met elkaar zijn verbonden en er zijn bospercelen die geïsoleerd liggen. De vraag die we ons stellen is in hoeverre de geïsoleerd liggende bosjes gebruikt worden door boommarters en zo ja, door welke boommarters. Daarbij valt onderscheid te maken tussen mannetje, vrouwtje, jong, oud, gevestigd of zwervend.

Het onderzoekgebied

Na eerder onderzoek te hebben gedaan in en rond het boscomplex Bekkendelle/Boddewies ten zuiden van Winterswijk (2017–2019) en in bossen en bosjes op de grens van de buurtschappen Huppel en Meddo ten noorden van Winterswijk (2020–2022), zijn we in 2023 begonnen in het gebied ten zuidoosten van Winterswijk, in de buurtschappen Woold en Kotten. De kern van het onderzoekgebied zijn hier de bosgebieden van de voormalige Scholtegoederen Hijink, Aarnink en De Haar. In 2024 waren hiervan de volgende bosopstanden bij het onderzoek betrokken: Hijink (1), 't Rot (3), Aarnink (4), De Haar-Noord (6), De Haar-Midden (11), de Haar-Zuid (12). De zuidwesthoek van het onderzoekgebied werd gevormd door het complex Gaisbos-Rauwersbos (8 en 9), Brömmels-Meerdink (7) en de 'Olde Weide' (10). In 2024 werd ook het bos langs de Lammersweg (15), tussen de Olde Weide en De Haar-Zuid, bij het onderzoek betrokken, evenals een bosje in het Wooldse Veen (16). Het zuidoostelijke deel van het onderzoekgebied werd gevormd door de bossen van Veenhuis: Veenhuis–West (13) en Veenhuis-Oost (14). In de noordoostelijke hoek van het onderzoekgebied liggen nog twee geïsoleerd liggende bosjes, die we respectievelijk aanduiden als 'Esselink' (2) en 'Kienveen' (5). Zie kaart 1.

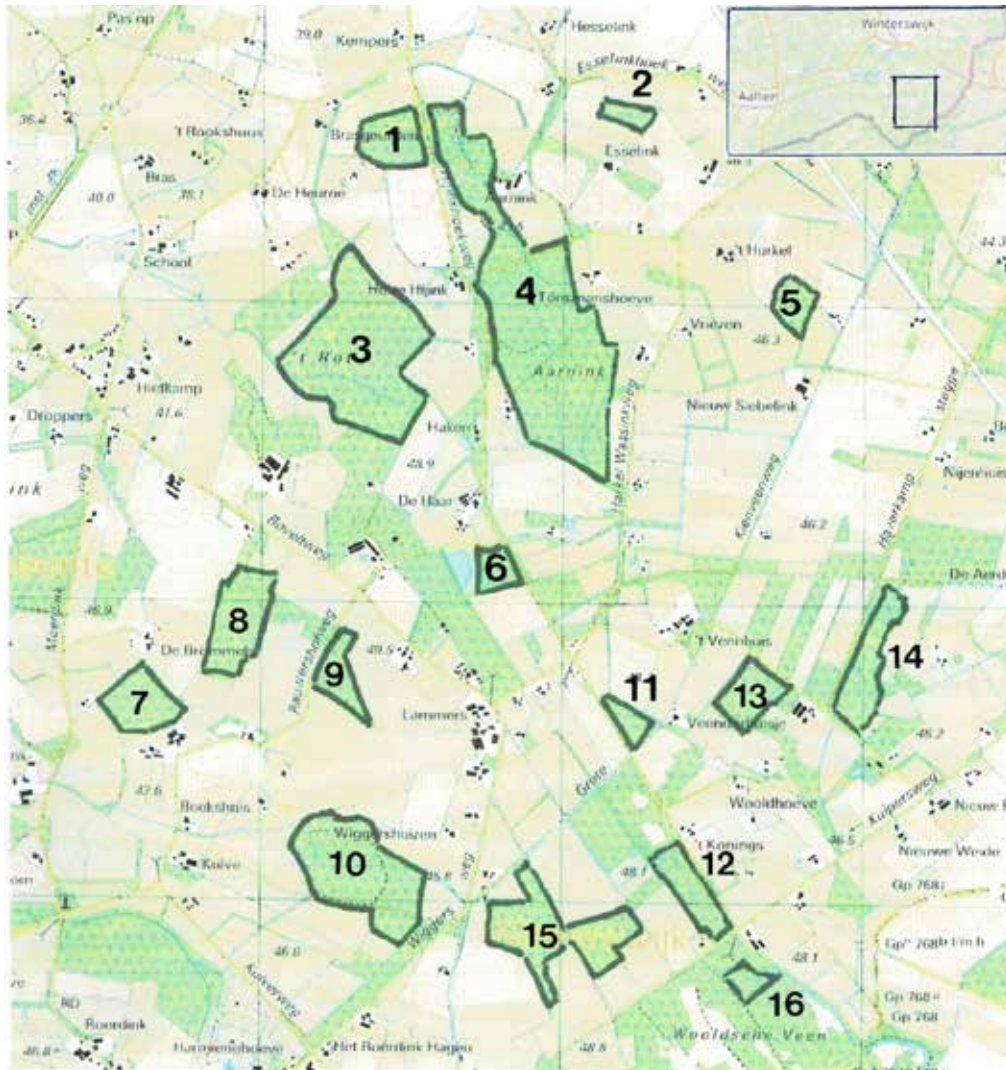
Methode

In elk van de bosgebieden die in het onderzoek zijn betrokken, staat tenminste één wildcamera opgesteld. Omdat de camera's niet allemaal van optimale kwaliteit zijn, worden camera's af en toe gewisseld om niet structureel informatie mis te lopen. De camera's en de batterijen worden in het algemeen wettelijk gecontroleerd, waarbij ook lokvoer op een overhangende tak wordt aangebracht. De tak is zo hoog aangebracht, dat de dieren zich enigszins moeten uittrekken om bij het voer te komen, dat meestal bestaat uit een stukje peer, een druif en een schijfje banaan.

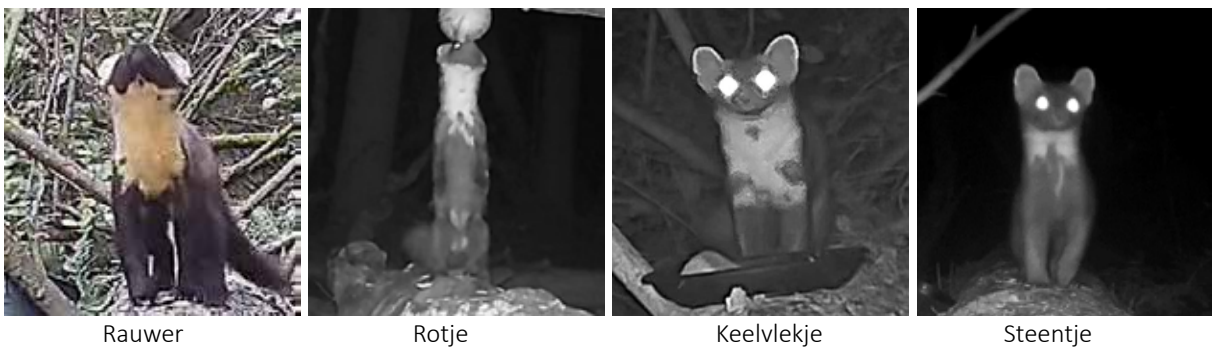
Aan de tak is een halve kokosnoot bevestigd met de bolle kant naar de camera gekeerd, waarin een lik pindakaas wordt gesmeerd. De bedoeling is dat de dieren bij het likken van de pindakaas met de keel naar de camera staan, zodat de vorm van de keelvlak goed in beeld komt.

Wat vooraf ging

Toen we in 2023 met het onderzoek in Woold-Kotten begonnen, troffen we drie volwassen boommarters aan. In het noordelijke deel waren dat de vrouwtjes *Rotje* (voor het eerst gezien in 't Rot) en *Keelvlakje* (makkelijk herkenbaar aan de bruine vlek in het midden van de keelvlak). Het derde dier was het mannetje *Rauwer*, zo genoemd omdat hij voor het eerst werd waargenomen in het Rauwersbos. Toen eind juni het onderzoekgebied naar het zuiden werd uitgebreid, bleek zich daar nog een vierde volwassen marter op te houden. Het vrouwtje *Steentje*, zo genoemd omdat haar borstvlak aan de onderkant gevorkt was, zoals dat bij de meeste steenmarters het geval is.

Kaart 1. Onderzoekgebied Woold-Kotten met aangegeven de bosgebieden waarin in 2024 een of meer wildcamera's waren opgesteld (zie tekst).

Rauwer, het mannetje, kregen we vooral in het noordelijke deel van het onderzoekgebied te zien en incidenteel in het midden (Rauwersbos (9) en Veenhuizen-Oost (14).

Rotje werd aanvankelijk ook nog wel op Hijink (1) gezien, maar na 20 maart 2023 alleen nog maar in 't Rot (3). In juni kwam ze met vier jongen voor de camera. We nemen aan dat Rauwer hun vader is. Twee jongen werden na respectievelijk juli en september niet meer gezien, de andere twee, A en B genoemd, werden tot in december waargenomen. Jong A was waarschijnlijk een mannetje en werd ook meerdere

keren in Aarnink (4) gezien en incidenteel ook in De Haar-Noord (6) en het Gaisbos (8). Jong B, waarschijnlijk een vrouwtje, werd alleen in 't Rot (3) waargenomen.

Keelvllekje bezocht het hele noordelijke deel van het onderzoekgebied en werd zelfs een keer in het geïsoleerd liggende bosje 'Kienveen' (5) geregistreerd. Ze had dat jaar geen jongen en ze bleef soms voor langere tijd buiten beeld. Mogelijk was ze in 2022 geboren en in 2023 nog niet echt gesetteld.

Van *Steentje* was het in 2023 nog onbekend dat het een vrouwtje was. Ze was de enige boommarter die in het zuidelijke deel van het onderzoekgebied werd waargenomen.

Onderzoek in 2024

Rauwer

Mannetje *Rauwer* houdt zich de eerste maanden op in de noordelijke bosgebieden Hijink (1), 't Rot (3) en Aarnink (4). Hij bezoekt begin maart zelfs het geïsoleerd liggende bosje Esselink (2). Dat verandert drastisch na maart, met de komst van een nieuwe boommarter in het gebied. Aanvankelijk weten we niet of het een mannetje of een vrouwtje is en duiden we het aan als 'X'. Vanaf dat moment is *Rauwer* in het hele onderzoeksgebied tot aan het Wooldse Veen actief, inclusief het leefgebied van *Steentje*. Op 2 april loopt *Rauwer* mank: zijn rechterachterpoot gebruikt hij niet en hij heeft grote moeite om op een dikke omgevallen boomstam te klimmen. De dagen erna wordt hij regelmatig nog trekkend met de rechterachterpoot gezien. De blessure blijkt van tijdelijke aard en na twee weken loopt en klimt hij weer normaal.

Op 7 april wordt een achtervolging tussen twee boommarters waargenomen. Welke boommarters het zijn blijft onbekend.

Nieuwkomer Xander

Op 10 april toont de onbekende boommarter 'X' zich in Aarnink (4) goed herkenbaar voor de camera. Na verloop van tijd wordt duidelijk dat het een mannetje is en wordt de aanduiding 'X' veranderd in de naam *Xander*. Aanvankelijk denken we dat het om een passant gaat, maar op 3 mei verschijnt hij in Aarnink (4) weer voor de camera en vanaf dan is het duidelijk dat X geen tijdelijke bezoeker meer is. Hij wordt veelvuldig waargenomen in Hijink, Aarnink en 't Rot (1,4,3), maar bezoekt ook wel het bosje De Haar-Noord (6).

Rauwer versus Xander

Rauwer wordt na de vestiging van *Xander* nog maar incidenteel in Hijink, Aarnink en 't Rot (1,4,3) aangetroffen. Wel bezoekt hij regelmatig De Haar-Noord (6) en het Gaisbos (8), tussen het noordelijke en het zuidelijke deel van het onderzoekgebied in, waar tot die tijd slechts bij uitzondering een boommarter werd waargenomen.

Op 11 juni wordt in Aarnink (4) een interactie tussen *Rauwer* en een andere boommarter (mogelijk *Xander*) gefilmd, waarbij *Rauwer* naar het lijkt definitief uit het noordelijke deel van het onderzoekgebied wordt verdreven. *Rauwer* houdt zich nadien op in het gebied van het vrouwtje *Steentje*, maar blijft wel het bosje De Haar-Noord (6) bezoeken. Hier overlappen de activiteitsgebieden van *Rauwer* en *Xander* elkaar. Mogelijk ligt dit bosje voor beide mannetjes te excentrisch om exclusief te worden geclaimd.

Rotje

Het vrouwtje *Rotje* wordt in januari en maart een enkele keer in Aarnink (4) gesignaleerd, maar verder gedurende het hele jaar alleen in 't Rot (3). Het kan zijn dat haar leefgebied zich verder zuidelijk uitstrekt, maar we hebben geen toestemming gekregen om daar een camera te plaatsen. Bij *Rotje* werden geen aangezogen tepels gezien en we nemen aan dat ze in 2024 ook geen jongen heeft gehad.

De jongen van *Rotje* uit 2023

Jong A laat zich vanaf het begin van 2024 niet zien, maar duikt half april plotseling op in 't Rot (3) en Aarnink (4), om eind april weer te verdwijnen.

Jong B wordt tot eind maart regelmatig in 't Rot (3) waargenomen. Begin april is het eenmaal met de camera in De Haar-Noord (6) vastgelegd, wat tevens de laatste waarneming van dit jong is.

Keelvlakje

Het vrouwtje *Keelvlakje* bewoont Hijink (1) en Aarnink (4) en wordt tot in mei ook regelmatig in 't Rot (3) waargenomen. Daar is dus tot die tijd overlap met het leefgebied van *Rotje*. Vanaf mei komt *Keelvlakje* alleen nog in Aarnink (4) en Hijink (1) voor de camera en is haar leefgebied strikt gescheiden van dat van *Rotje*. Ze heeft, net als *Rotje*, geen aangezogen tepels en dus ook geen jongen gehad. Wel werd ze op 8 juli, zittend op een omgevallen boomstam in het zuiden van Aarnink (4) gefilmd als ze op een omgevallen boom zit, terwijl op de grond een jong te zien is dat 'moekerende' geluiden maakt. *Keelvlakje* reageert hier helemaal niet op, wat het ook onwaarschijnlijk maakt dat het een jong van haar zou zijn geweest. Waar dit jong ineens vandaan is gekomen is onbekend. Eventueel zou het een zwervend jong van *Steentje* kunnen zijn geweest.

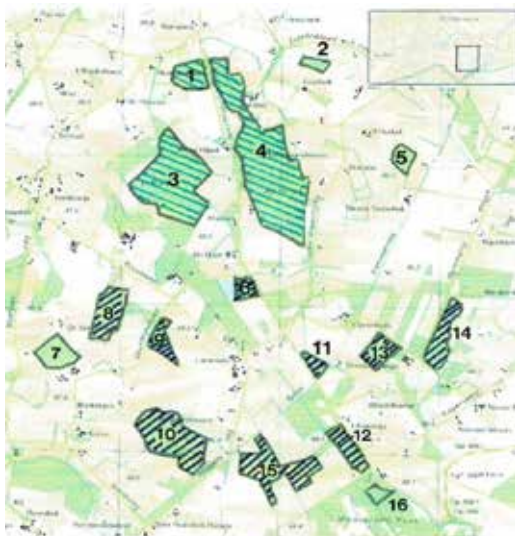
Steentje

Het vrouwtje *Steentje* leeft in het zuidelijk deel van het onderzoekgebied. Ze heeft een minder aaneengesloten leefgebied dan de vrouwtjes *Rotje* en *Keelvlakje* lijken te hebben: ze werd waargenomen in de Olde Weide (10), het bos langs de Lammersweg (15) dat sinds maart bij het onderzoek is betrokken, De Haar-Zuid (12), De Haar-Midden (11) en in Veenhuizen-West (13). De grootte van het leefgebied deed in eerste instantie vermoeden dat het een mannetje betrof, maar dat bleek niet juist. Op 28 april waren er bij haar aangezogen tepels te zien en op 23 juni verscheen ze met twee jongen voor de camera in het bos aan de Lammersweg (15). Ook de weken erna was ze regelmatig met twee jongen in de bossen aan de Lammersweg (15) te zien. Naar de nestboom is niet gericht gezocht, maar waarschijnlijk staat deze in een van de bospercelen langs de Lammersweg (15). De jongen zijn maar kort in beeld geweest.

Veentje

In februari-maart werd in het bosje in het Wooldse Veen (gebied 16 in kaart 1) drie maal een boomarter gefilmd, die de naam *Veentje* kreeg. Het is niet gelukt om het geslacht van deze boomarter te bepalen.

Kaarten 2 en 3 laten zien in welke van de onderzochte bossen door de boomarters in de laatste maanden van 2024 werden bezocht: kaart 2 voor de mannetjes *Rauwer* en *Xander*, kaart 3 voor de vrouwtjes *Rotje*, *Keelvlakje* en *Steentje*.

Kaart 2. (l) Door de mannetjes bezochte gebieden lichtblauw gearceerd *Xander*, donkerblauw *Rauwer*.

Kaart 3. (r) Door de vrouwtjes bezochte gebieden: donkerrood *Rotje*, roze *Keelvlakje*, oker (horizontaal) *Steentje*.

Opvallend sociaal gedrag

Volwassen boommarters gaan door voor solitair levende dieren, waarbij mannen en vrouwen elkaar alleen in de paartijd opzoeken. Het is dan ook opmerkelijk dat in de maanden augustus-november, ruim na de paartijd, zowel *Xander* als *Rauwer* worden waargenomen in gezelschap van een vrouwtje (zie tabel 1).

Tabel 1. Datums waarop een mannetje werd gefilmd samen met een vrouwtje, terwijl ze ogenschijnlijk vreedzaam met elkaar optrokken.

datum	man	vrouw	onderling gedrag
15 augustus	<i>Xander</i>	<i>Rotje</i>	vreedzaam
30 augustus	<i>Xander</i>	<i>Rotje</i>	vreedzaam
6 september	<i>Xander</i>	onbekend	vreedzaam
21 september	<i>Xander</i>	<i>Rotje</i>	vreedzaam
21 september	<i>Rauwer</i>	<i>Steentje</i>	vreedzaam
29 september	<i>Xander</i>	<i>Keelvlekje</i>	vreedzaam
8 oktober	<i>Xander</i>	<i>Rotje</i>	vreedzaam
9 november	<i>Xander</i>	<i>Keelvlekje</i>	<i>Keelvlekje</i> lijkt enigszins argwanend

Isolatie: voorlopige conclusies

- In de geïsoleerd liggende bosjes Esselink (2) en Kienveen (5) is maar een enkele keer een boomarter waargenomen; wel werden deze gebieden meerdere keren door steenmarters bezocht. In de ook geïsoleerd liggende bosopstanden Meerdink-Brömmels (7), Gaisbos (8) en Rauwersbos (9) werd incidenteel een boomarter waargenomen. In de gevallen dat we de identiteit van de boomarter konden vaststellen, was dat steeds het mannetje *Rauwer*.
- Gevestigde vrouwtjes vermijden het oversteken van percelen zonder adequate dekking; gevestigde mannetjes hebben daar (iets) minder moeite mee. Maar
- Niet alle dieren zijn gelijk en daarom kan men niet zondermeer generaliseren. Opmerkelijk is dat de oversteek tussen de Olde Weide (10) en de bospercelen langs de Lammersweg (15) wel herhaaldelijk wordt gemaakt, zowel door het mannetje *Rauwer* als het vrouwtje *Steentje*. Mogelijk spelen daarbij de gefragmenteerde hagen tussen beide bosgebieden nog een belangrijke rol.
- Wat ons verbaast is dat *Steentje* wèl de oversteek van De Haar-Zuid (12) naar Veenhuis-West (13) maakt, waarbij toch ook open weiland moet worden overgestoken, maar niet naar De Haar-Noord (11).
- In het westelijke deel van het bosgebied langs de Lammersweg (gebied 15) is in december, in het kader van omvorming naar een bos met meer biodiversiteit, gestart met het verwijderen van opslag en exoten. We zijn benieuwd of dit na de dunning invloed zal hebben op het bezoek van de Olde Weide (10) door één of beide boommarters. De wildcamera die in dit stuk stond opgesteld is voor aanvang van de werkzaamheden door de uitvoerenden veiliggesteld en naar de oostkant van de Lammersweg (15) verplaatst.

Woord van dank

Graag willen we de terreinbeherende organisaties Het Geldersch Landschap & Kasteelen en Natuurmonumenten, alsmede de betreffende particuliere beseigenaren bedanken voor hun toestemming om de wildcamera's op hun terreinen te plaatsen en te controleren. Ook gaat onze dank uit naar hen die ons toestonden via hun erf of land naar de camera's toe te lopen. Tenslotte willen we een ieder bedanken die belangstelling toonde voor ons onderzoek.

Januari 2025

Peter van der Leer *pvanderleer@hotmail.com*
Sim Broekhuizen *sim.broekhuizen@deds.nl*

Keelvlakje

Wie volgt wie?

Peter van der Leer & Sim Broekhuizen

Bij ons onderzoek naar de aanwezigheid van boommarters in bossen en bosjes in Woold-Kotten bij Winterswijk met behulp van wildcamera's kwam het voor dat we na de paartijd soms een mannetje en een vrouwtje tegelijk bij een voerplek hadden, waarbij de onderlinge tolerantie opvallend was (zie ons verslag in deze MP). Daarnaast hadden we ook 16 keer een filmpje waarop een boommarter stond die werd gevolgd door een andere boommarter. In vier gevallen lukte het niet de marters te identificeren, in 12 gevallen wel. In 10 van deze gevallen kwam een van de mannetjes als eerste in beeld, gevolgd door een van de vrouwtjes, in twee gevallen was dat andersom.

10 tegen 2, het zijn kleine getallen maar voldoende om de wenkbrauwen op te trekken, want eigenlijk zouden we het omgekeerde verwachten, dat de mannetjes in hun belangstelling voor vrouwtjes de achtervolgers zouden zijn.

Onze nieuwsgierigheid was gewekt en we vragen ons af of er ook andere WBN-leden zijn die gegevens hebben van het onderling volgen van boommarters, zodat we kunnen zien dat het beeld dat het vaker voorkomt dat vrouwtjes mannetjes volgen dan andersom standhoudt. Zo ja, dan komt natuurlijk de vraag wat daar achter zit. Welk voordeel zouden vrouwtjes hebben om ook na de paartijd mannetjes na te lopen?

We houden ons aanbevolen voor dit soort waarnemingen. Hoe langer je naar boommarters kijkt, hoe meer je je verbaast.

Peter van der Leer
Sim Broekhuizen

pvanderleer@hotmail.com
sim.broekhuizen@deds.nl

Mannetje Xander met op de achtergrond vrouwtje Keelvlekje.

Boommarter verjaagt Bunzing van drinkpoel

Ton Bakker

Op 11 juli 2023 legde mijn wildcamera vast hoe een Boommarter een Bunzing aanviel bij een waterpoel in het bos. De aanval was er schijnbaar louter op gericht de Bunzing weg te jagen; het leek er althans niet op dat de marter de Bunzing als potentiële prooi zag. Dat zou wellicht ook te gevaarlijk zijn. De achtervolging werd in elk geval niet voortgezet. Zodra de Bunzing van de poel is weggevlucht keert de marter weer terug. Ogenschijnlijk rustig wordt er nog wat rondgesnuffeld en verdwijnt ook de marter.

Bij de aanval klonken twee korte schreeuwen, de laatste wat hoger van toon dan de eerste. Onduidelijk blijft van wie. Is het eerst een aanvalskreet van de marter, gevolgd door een angstkreet van de Bunzing? Dat lijkt niet onlogisch, maar blijft giswerk.

Opvallend is dat de cameraval, die hier al jarenlang 24/7 aan staat, maar hoogst zelden een dergelijke interactie laat zien tussen Boommarters onderling. Het gebeurt met grote regelmaat dat er meerdere boommarters bij de poel te zien zijn, maar doorgaans verloopt dat, buiten een enkel plaagstootje, erg vreedzaam.

Het is uiteraard lastig om die paar tellen op papier te laten zien, maar hieronder toch een poging.

Een Bunzing wil een slokje gaan drinken. Hij of zij heeft de Boommarter uiterst rechts boven nog niet in de smiezen.

De Boommarter aarzelt niet en zet de aanval in.

Pas als de marter op een paar decimeter nadert schrikt hij of zij. Er klinkt geschreeuw, maar onduidelijk van wie.

De Bunzing slaat op de vlucht voor de Boommarter.

En maakt al rennend nog een achterwaartse bijtbeweging.

Die de marter niet van gedachte doet veranderen.

De Bunzing besluit zijn tegenaanval om te zetten in vluchten.

Waarbij opvalt dat hij een hogere snelheid ontwikkelt dan de marter.

De Bunzing verdwijnt achter de boomstam met de marter op de hielen.

Even is de Bunzing onzichtbaar vanwege de stam, maar de marter rent door.

Dan blijkt de Bunzing boven de stam al uit beeld te rennen, terwijl de marter nog niet achter de stam is.

De marter rent nu ook achter de stam maar lijkt al wat in te houden.

Even weggagen bleek genoeg. Rustig keert de Boommarter terug en snuffelt nog wat rond.

Boommarteronderzoek in het Noord-Hollandse Heemskerk 2024

Jan Bouwman

§1. Inleiding

Bij het onderzoek naar boommarters in 2024 werden weer dezelfde doelen nagestreefd als vorig jaar. In de eerste plaats het volgen van de dispersie vanuit het Noord-Hollands Duinreservaat en in de tweede plaats het bijhouden van de ontwikkelingen rond Inge, het residerend vrouwtje in De Guit (een onderdeel van het Marquette-park). Via de onderzoeksgebieden A t/ C (zie fig.1) zouden dispergerende dieren 'op de voet' gevolgd kunnen worden. Terwijl onderzoeksgebied A als zodanig licht zou kunnen werpen op het seizoens-gebonden exploratiegedrag van Inge. Voor beide doelen werden enerzijds camera-gegevens (video's) verzameld en anderzijds historische informatie verzameld. De resultaten daarvan komen respectievelijk in §2 en §3 aan de orde.

kaart 1: Huidige boommarter-onderzoeksgebieden

§2a. De camera-resultaten

Onderzoekgebied A (van L (west) naar R (oost)) Ten aanzien van de dispersie werd het westelijk deel van de Marquettelaan beschouwd als startpunt van boommartermigratie vanuit het NHD-reservaat. Om passerende dieren te kunnen registreren werd er van vijf camera's gebruik gemaakt.

- Hiervan werd een tweetal op drie locaties binnen de begraafplaats Eikenhof (N van de Marquettelaan) geplaatst (De Kapschuur (1-02 t/m 31-12-2024) en t/o Terp 6 (01 t/m 17-01 & 25-09 t/m 31-12-2024)).
- Op het Duinkerwalletje, zuidelijk van genoemde laan, heeft één camera achtereenvolgens op twee locaties gestaan (10-04 t/m 31-12-2024).
- Ook in het Marquette-park heeft op het voorterrein, noordelijk van de knik in de Marquettelaan, één camera achtereenvolgens op twee locaties gestaan (1-01 t/m 2-10 & 23-10 t/m 31-12-2024).
- Hetzelfde gold voor het noordelijk deel van het Molenbos, ten westen van de knik in de Marquettelaan (1-01 t/m 28-02 & 21-03 t/m 31-12-2024).

Onderzoekgebied B (In verband met diverse meldingen in dit gebied)

- Hier heeft gedurende 4 weken in een tuin één camera gestaan (*Centrum*).

Onderzoekgebied C (*De Kasteeltuin*)

- Er heeft hier één camera op drie locaties gestaan (NW-Perk, Moestuin-A & -B).

T.a.v. de resultaten het volgende:

Onderzoeksgebied A

Eikenhof:

- Kapschuur: geen boommarter-waarnemingen;

- T/o Terp 6: 14-01 (6h11-12): een niet-identificeerbare **boommarter** jaagt en eet;

- Duinkerwal: 18-07 (23h24): een **boommarter-man**,
22-07 (0h17): een niet-identificeerbare **boommarter**;

Marquette-voorterein: geen boommarter-waarnemingen;

Molenbos:

Er zijn hier veel boommarter-waarnemingen gedaan, waarbij het vaak mogelijk bleek het dier te herkennen.

In januari liet **Inge** zich 6x zien: 2-01 (0h33-35), 3-01 (22h42), 11-01 (3h41-42), 15-01 (19h33-35), 17-01 (2h00), 29-01 (6h27-28). De laatste waarneming was het de laatste keer dat Inge in 2024 werd gezien, maar misschien ook in Heemskerk, of zou de waarneming van 14 januari bij Terp nr.6 ook Inge betroffen hebben?

In februari en maart was tweemaal een ogenpaar zichtbaar, dat mogelijk aan een boommarter toebehoorde: op 24-02 (23h40) en 28-03 (3h19). Deze waarneming zouden om Inge kunnen gaan, maar ook van het hierna volgende dier, of een derde boommarter (bv. Jason?) of mogelijk zelfs van een kat of vos. Deze gegevens komen verder niet aan de orde.

In mei laat zich een **boommarter-man** (balzak) tweemaal zien, 15-05 (4h45) & 28-05 (1h22). De eerste keer is de linkerzijde van de bef duidelijk zichtbaar. Later blijkt dat dit de eerste zekere waarneming van **Krelis** is. De tweede mei-waarneming toont opnieuw een man, maar alleen de rechterzijde van de bef is vaag waarneembaar.

Pas op 14 augustus komt er (om 22h28-30) opnieuw een man langs. Deze laat de linker- en rechterzijde van de bef zien. Het is opnieuw Krelis en zijn bef-rechterzijde maakt het aannemelijk dat het dier van 28-05 hetzelfde individu betreft. Grappig is dat de boommarter om 22h29m04 verdwijnt en er zich 1 seconde later een muis laat zien. Nog negen seconden later stopt de video (nr.17) op het moment dat de muis wat dichterbij de opstelling gekomen. De volgende video start om 22h29m48, dus 34 seconden na het einde van nr.17. De boommarter is op de plaats waar zojuist de muis was. Tien seconden later is de boommarter uit beeld. Na 31m12s daarna zit er, in video nr.19 weer een bosmuis in de opstelling. Is er een muis verschalkt of ontsnapt aan predatie?

Hierna blijft het wat boommarter-waarnemingen betreft, ruim een maand stil:

In oktober wordt Krelis 4x waargenomen, evenals in november en in december nog 2x. De registratie van 10-10 (video 52) laat de linkerzijde van Krelis zien die zich tussen 1h04m14 en 15 opricht en een bosmuis tot op minder dan 1 cm nadert, die pal naast een pruim zit (zie fig.3a). In minder dan een seconde rent en springt de muis uit beeld, weer twee seconden later is er geen zoogdier meer te zien. Hoe dit afliep? Wel, na 58 seconden komt Krelis weer terug en neemt zijn eerder beschreven houding aan, in afwachting van de terugkomst van 'zijn' muis of in de verwachting een volgende prooi te pakken te nemen? Pas na bijna 2 minuten verdwijnt hij uit beeld, na een pruim gegeten te hebben en er drie te hebben laten zitten. Had hij genoeg aan een toetje?

Onderzoeksgebied B

Centrum: (1 loc, 11-01 t/m 6-02) geen boommarter-waarnemingen. De situatie komt nog nader aan de orde.

Onderzoeksgebied C

Kasteeltuin Assumburg: (3 loc, 01-01 t/m 23-10-2024): geen boommarter-waarnemingen.

Waar het boommarters betreft is dus alleen onderzoeksgebied A en dan m.n. het Molenbos van belang

geweest. Inge heeft zich daar alleen in januari gemeld. Jason is dit jaar helemaal niet in beeld gekomen. Van Krelis kunnen we vaststellen dat dit dier in het voorjaar van 2024 is opgedoken, zeer waarschijnlijk uit het NHDR. Het is overigens merkwaardig dat het dier zich niet bij de andere camera's van onderzoeksgebied A heeft gemeld. Of was dat toch d.d. 18-07 op De Duinkerwal gebeurd? Zagen we daar Krelis? Mijn cameraplantsing in het Marquettepark was er onder meer op gericht het dier ook daar te registreren. Dat is dus niet gelukt. We moeten vaststellen dat er van de twee doelen uit de inleiding in 2024 niet veel terecht is gekomen.

De drie individueel herkenbare boommarters van 2023 en 2024				
Fig. 1a+b: Inge [♀]:		Fig. 2: Jason [♂]:	Fig. 3: Krelis [♂]:	
				
still 15-09-2023	still 17-09-2023	still 21-09-2023	still 10-10-2024	still 16-10-2024
waargenomen: 10-09-2023 t/m 29-01-2024		waargen.: 16-09 / 30-10-2023	waargenomen: 15-05-2024 t/m 18-12-2024	

Dat gold ook al voor het aantonen van dispersie via verkeersslachtoffers. Via diverse kanalen had ik mensen opgeroepen aangereden zoogdieren via de gemeente te melden. Mogelijk is dat niet goed doorgekomen... Het alternatief dat er in 2024 geen boommarters bij Heemskerk zijn aangereden, is wel heel onwaarschijnlijk.

§2b. Bijkomende problemen

Het moet nog blijken of Krelis residerend zal zijn. Op zich is het opvallend dat het dier al voor de dispersie-periode in beeld kwam en daarna zo lang gebleven is (15-05 t/m 18-12-2024).

Wat Jason betreft: hij is niet alleen van 16-09 t/m 30-10-2023 geregistreerd, maar er zijn beelden van hem vanuit gebied A binnengekomen uit 2021 (zie §3).

En hoe staat de zaak rond Inge?

Wel, met name in januari en februari van 2024 heeft het nogal gestormd in IJmond-Noord. Zodanig dat het gebied achter kasteel Marquette werd afgesloten wegens de omgevallen en halfontwortelde bomen. Er bleek dat het kerngebied van Inge zwaar geleden had. Zou ze daarbij zijn omgekomen of heeft ze zich daardoor laten verjagen? (Zie later)

Daarnaast hadden wind en (stort)regens diverse negatieve invloeden op mijn camera's, ook de IP-66: zoals lekkage (condens, verstoring menu-aansturing) maar ook slotproblemen, waardoor ik ze regelmatig naar huis moest meenemen. Omdat ik daarbij nogal eens de ene camera voor de andere verving, gebruik ik nu niet langer als plaatsbepaling Cam1 e.d., maar een locatie-aanduiding (loc.1: Terp 6 e.d.).

Eén van de Maginons had een paar jaar terug in februari in een sneeuwstorm gestaan. De weersomstandigheden dit jaar deed hem zijn spatwaterdichtheid (IP-54) definitief verliezen. Hij valt nog slechts overdekt te gebruiken (in de Kapschuur).

§3. Historische wederwaardigheden

Er waren er geen reacties gekomen op de vraag om aangereden zoogdieren te melden. Hoe anders was dat bij de vraag waarnemingen van levende, actieve 'wilde' zoogdieren te melden. Een samenvatting:

- In het tweede deel van mijn bijdrage aan Marterpassen 30 (blz.55-56), beschreef ik de dood van de kippen van mijn vroegere huisarts. Hij veronderstelde dat dit door een boommarter gedaan zou zijn, omdat die kippen uit de bomen waren gehaald. Daarom plaatste hij een vossenval en dat leidde tot het verdwijnen van het lokaas en dichtklappen van de valdeur. Maar de dader wist toch te ontsnappen.

Ik stelde vast dat een deel van het gaas los zat, maar ik betwijfelde of die ruimte voldoende groot was voor een boommarterontsnapping. Dat leidde ertoe dat ik een opstelling maakte, waarbij ik gebruik maakte van zijn zelf gemetselde 'pannonische' put met deksel (zie fig.4). Dit bleef echter zonder enig resultaat: en er kwam geen antwoord op de vraag welke diersoort gepredeerd had.

Fig.4: De 'Pannonisch' opstelling

Bij het Duinkerwallekje kwam ik mijn oud-fietsenmaker tegen, van wie ik, via zijn buurvrouw, wist dat zijn 16 duiven in één nacht waren doodgebeten. Volgens een boswachter zou het een marter zijn geweest, waarschijnlijk een steenmarter. Mij bleek dat er in het najaar van 2021 op waarneming.nl slechts 2x een steenmarter-bezoek aan Heemskerk was geplaatst (9 & 14 september 2021).

In dezelfde periode werden op dezelfde plek twee boommarters geregistreerd: 'onze' Jason (van 25-05 t/m 23-09-2021, met zekerheid 7x) en een dier dat ik, naar de 'gaten' in zijn bef, Gates heb genoemd (van 11 t/m 25-09-2021, met zekerheid 12x). Dus ongeveer 10x zo vaak als die steenmarter.

Een bezoek van één van deze boommarters leek mij waarschijnlijker. Maar uit het gesprek met de fietsenmaker bleek ook dat de maaswijdte van het gaas van het duivenhok slechts 2½-3 cm groot was en dat er geen beschadigingen in dat gaas waren ontstaan.

Ik vertelde dat volwassen marters een opening van zo'n 5 cm nodig hadden om ergens binnen te dringen. Het leek mij eerder een activiteit van een of meer wezels of een hermelijn. Dit bleek beter in het beeld te passen dat de fietsenmaker van het geheel had, dan de marter-veronderstelling.

Terug naar de huisarts. Ik had de indruk gekregen dat zijn kippen kort geleden verdwenen waren, maar was dat wel zo? Al gauw bleek dat er hier sprake van 'tijdverdichting'; de gebeurtenis was zo'n 2 jaar oud, vanuit begin 2024 kom je dan al gauw op 2022 of 2021. Dat paste bij de zichtwaarneming van die zone-B-kennis, waarbij de dood van de kippen en de duiven toch veel eerder op het conto van een wezel(groep) dan van een marter te schrijven waren. Kwam die soort dan rond Heemskerk voor? Wel, niet alleen volgens de verspreidingsatlas, maar ook om een volgende reden was dat zeer aannemelijk. Om een rat te doden was er in de Kasteeltuin een klem uitgezet. Het slachtoffer bleek een wezel te zijn. En dat is niet zo gek. Ik heb sterke aanwijzingen dat er nogal wat veldmuizen in de Kasteeltuin voorkomen en die zijn voor wezels stapelvoedsel.

§4. Uitleiding: Zoals eerder toegezegd: over Bea ('gerefurbished')

Over enkele ontdekkingen t.a.v. de opstellingen en enkele verrassende waarnemingen een volgende keer. Hier nog slechts het ophalen van een herinnering. In Marterpassen nr.28 schreef ik (bij fig.18, blz.65): 'Het was de bedoeling dat Bea op termijn te bezichtigen zal zijn in het bezoekerscentrum 'De Hoep' van PWN.

Maar inmiddels blijkt dat zij slechts de longlist heeft weten te bereiken. Mogelijk staat zij in het depot. Anders moeten we vaststellen: 'In ieder geval hebben we gelukkig de foto's nog.

En dan toch nog Inge.

Zij is in januari 2025 4x in het Molenbos geregistreerd. Mogelijk heeft zij zich ook nog een keer in februari laten zien. Het is afwachten of en wanneer zij zich met haar jongen zal melden.

Jan Bouwman
bouwman.bio@gmail.com

Fig.4: Daar staat ze dan: Bea, althans haar huidje

Boommarters door de lens van

Sjaak Hoogendoorn

Na een oproep van onze secretaris om voor de Marterpassen wat foto's van Boommarters aan te leveren ontvingen we een aantal fraaie platen van Sjaak Hoogendoorn. We zijn daar Sjaak heel erkentelijk voor!

Foto Sjaak Hoogendoorn

Foto Sjaak Hoogendoorn

Foto's Sjaak Hoogendoorn

HUISHOUDELIJK

Jaarverslag 2024

Petra Wardenier – secretaris WBN

boomarterwerkgroep@zoogdiervereniging.nl

Het bestuur van de WBN bestaat eind 2024 uit Florian Bijmold (voorzitter), Carlo Wijnen (penningmeester) en Petra Wardenier (secretaris).

Eind 2024 bevatte de ledenlijst 66 leden. De werkgroep maakt administratief gebruik van de faciliteiten van de zoogdiervereniging. Zo hanteren we het mailadres boomarterwerkgroep@zoogdiervereniging.nl, hebben we een webpagina via de zoogdiervereniging¹ en verlopen onze financiën 'geormerkt' via de bankrekening van de Zoogdiervereniging.

De voorjaarsbijeenkomst werd gehouden op 13 april in Het Jachthuis aan de Otterloseweg 116 in Ugchelen. Na het huishoudelijk deel werd aandacht besteed aan het vertrek van Florian Bijmold als voorzitter per 1 januari 2025. Dit is al eerder gemeld, maar een opvolger heeft zich nog niet gemeld. Er volgt een discussie waarbij wordt aangegeven dat verjonging van de werkgroep wenselijk is. We zouden actiever nieuwe leden moeten werven en dan met name jonge mensen moeten interesseren en stimuleren om zich aan te sluiten. Ook het voornemen van de Zoogdiervereniging de organisatiestructuur onder de loep te nemen is besproken.

Het Britse Wild Wood Trust is bezig om de boomarter te herintroduceren in zuidoost England. Er is ons gevraagd of wij ervaringen m.b.t. de herintroductie in Nederland kunnen en willen uitwisselen. Jaap en Sim hebben haar geantwoord.

Het plan om voor het jubileumjaar een boek uit te brengen over de Boomarter, komt helaas niet in aanmerking voor het Rie de Boois fonds. De jaarlijkse bijdrage is naar de werkgroep kleine marterachtigen gegaan. Desalniettemin, heeft de Zoogdiervereniging zoveel sympathie opgevat voor het initiatief van een Boomarterboek, dat een bijdrage aan het boek willen toekennen van € 1.500,- Waarvoor hartelijk dank!

Jaap Mulder geeft aan zijn bijdrage als redacteur aan het Boomarterboek in te trekken. De overige auteurs en de redactieleden zijn bekend en er komt beweging in het realiseren van het boek.

Na afsluiting van de bijeenkomst en de lunch, werd er nog een excursie door het gebied rond het Jachthuis gegeven door Florian.

In 2024 werd geen najaarsbijeenkomst gehouden.

Het redactieteam van Marterpassen 31, het jaarverslag over 2024, bestaat uit Ton Bakker, Florian Bijmold en Petra Wardenier.

¹<https://www.zoogdiervereniging.nl/doe-mee/werkgroepen/werkgroepen-voor-zoogdiersoorten/werkgroep-boomarter-nederland>

Financiën WBN

Carlo Wijnen

Onze financiën zijn ondergebracht bij de ING rekening van de Zoogdierverseniging.
Onze tegoeden zijn geormerkt. Daarom vragen we iedereen die geld naar de ZV overmaakt voor de WBN, de omschrijving 'Boommarterwerkgroep' mee te geven.

De contributie is vastgesteld op 25€, dat is inclusief het bedrag voor het opsturen van de Marterpassen. Van belang is dat we beschikken over de accurate woonadressen van onze leden om de marterpassen toe te kunnen sturen.

Het gehele boekjaar 2024 is te allen tijde ter verantwoording op te vragen, stuur hiervoor een mailtje naar onderstaand mailadres.

Overzicht 2024

Baten		Lasten	
Contributie/Donatie:	1.490 €	MP30	1.374,73 €
		Post & verzend	218,00 €
		Bestuurskosten	20,00 €
			----- +
			1.612,73 €
Saldo op rekening 31-12-2024:			3.123,52 €

Begroting 2025

Baten		Lasten	
Contributie/Donatie:	1.600 €	MP31	1.400,00 €
		Post & verzend	110,00 €
		Bijeenkomsten	125,00 €
		Bestuurskosten	20,00 €
			----- +
			1.655,00 €

Carlo Wijnen- Penningmeester
boommarterwerkgroep@zoogdierverseniging.nl

COLOFON

MARTERPASSEN is een uitgave van de Werkgroep Boom-
marter Nederland (WBN) van de Zoogdiervereniging en
is vooral bedoeld voor interne communicatie tussen de
leden.

Redactie

Florian Bijmold, Ton Bakker, Petra Wardenier

Vormgeving

Ton Bakker

WBN-logo

Dick J.C. Klees

Reproductie en Bindwerk

GCC Print Professionals, Breda

Oplage

90

Contributie WBN

€ 25,- inclusief verzendkosten Marterpassen

Bank: NL 26 INGB 0000203737

tnv: Zoogdiervereniging o.v.v. 'contributie

Boommarterwerkgroep 2024'

Zoogdiervereniging

Radboud Universiteit Natuurplaza (Mercator III)

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

Tel: 024-7410500

www.zoogdiervereniging.nl

Rekening: NL 26 INGB 0000203737

Lidmaatschap: €40 per jaar, inclusief de abonnementen
op de verenigingstijdschriften *Lutra* en *Zoogdier*, €25 met
uitsluitend *Zoogdier*.

Verschijningsdatum

April 2025

Verkrijgbaarheid

Bestellen- zolang de voorraad strekt!- bij de WBN via
boommarterwerkgroep@zoogdiervereniging.nl

Verantwoording

Redactie streeft niet naar uniformiteit in schrijfstijl of
niveau. Wel wordt getracht een uniforme spelling en
schrijfwijze te hanteren.

Overname en gebruik van gegevens.

Citeren van of verwijzen naar artikelen uit *Marterpassen*
is toegestaan mits duidelijke bronvermelding plaatsvindt.
De volgende kanttekening wordt hierbij gemaakt.
Omdat *Marterpassen* vooral is bedoeld voor intern
gebruik, kunnen en mogen niet alle vermelde gegevens
als wetenschappelijk bewezen feiten worden beschouwd.
De redactie is dan ook niet aansprakelijk voor de juist-
heid van de in de verschillende bijdragen beschreven
informatie, inzichten of meningen. Het gebruik van de in
Marterpassen gepresenteerde informatie is voor eigen
verantwoordelijkheid.

Richtlijnen voor auteurs

- Artikelen beslaan bij voorkeur maximaal 2000 woorden.
Langere artikelen in overleg met de redactie.
Artikelen aanleveren bij voorkeur in MS-Word.
- Gescande beelden, grafieken, kaarten: minimaal 600 dpi.
- Foto's: hoge resolutie, liefst 300 dpi bij plaatsing op
100% formaat.
- Figuren en tabellen nummeren en voorzien van een
zelfuitleggend onderschrift (figuur) of kop (tabel).
- Uitsluitend rechtenvrij beeldmateriaal aanleveren of
beeldmateriaal waarvan de rechthebbende bekend is
en toestemming heeft verleend.

De redactie behoudt zich het recht voor om binnen-
gekomen kopij in overleg met de auteur aan te passen.

Inlichtingen WBN

Petra Wardenier - Secretaris WBN

boommarterwerkgroep@zoogdiervereniging.nl

